

# Sosiaalista ja vuorovaikutuksellista mediaa nuorisotilassa

Tampereen yliopisto  
Kasvatustieteiden yksikkö  
Enni Nordman  
Kasvatustiede  
Pro gradu -tutkielma  
Huhtikuu 2011

## TIIVISTELMÄ

Tutkimuksessa tarkastellaan nuorten median käyttöä ja millaisia merkityksiä nuoret rakentavat median käytölleen nuorisotilassa. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä käytetään Paul Willisin sosio-symbolista analyysia, joka on kolmivaiheinen, homologisen analyysin ollessa tärkeimmässä osassa. Homologisessa analyysissä etsitään merkityksiä nuorten median käyttöä koskeville valinnoille.

Työssä lähdettiin etsimään etnografisen aineiston avulla, havainnoimalla ja ryhmähaastattelulla vastauksia kysymyksiin, millaista on nuorten median käyttö nuorisotilassa ja millaisia merkityksiä/homologioita nuoret rakentavat median käytölleen. Tutkimusaineisto kerättiin pienehkön kaupungin nuorisotilassa syksyllä 2010. Etnografisen aineiston tueksi nuorilla teetettiin myös internetkysely, jossa he vastasivat kysymyksiin median käyttötottumuksistaan nuorisotilassa. Tutkija osallistui toimintaan myös nuorisotyöntekijän roolissa.

Tutkimukseni mukaan voidaan todeta, että nämä nuoret pitävät median käytön tärkeimpinä kriteereinään median helppokäyttöisyyttä sekä median tarjoamia vuorovaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia. Nuoret oppivat toisiltaan, miten median kanssa kuuluu toimia. He saavat ystäviltään suosituksia median käyttötavoista ja toimivat usein niiden mukaisesti. Osa nuorista on hyvinkin taitavia ja kriittisiä median käyttäjiä, jotka myös tuottavat mediaa ahkerasti. Osa nuorista keskittyy enemmän toimimaan pienemmässä piirissä ja keskustelemaan median välityksellä lähinnä omaa arkeaan koskevista asioista. Joissain tapauksissa mediakriittisyys on vielä aika pientä.

Yhteenvetona voi kuitenkin sanoa, että nuorisotilan nuoret ovat pääosin taitavia ja tottuneita uusmedian käyttäjiä. He oppivat ystäviltään ja vertaisiltaan paljon. Lisäksi he opettavat vanhempiaankin mediataidoissa. Sosiaalisuus ja vuorovaikutuksellisuus ovat keskeisiä nuorten mediavalinnoissa nuorisotilassa. Mediavalintojen avulla he rakentavat omia identiteettejään vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

Asiasanat: media, nuoret, merkityksellistäminen, identiteetti, sosio-symbolinen analyysi

# SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	1
1.1 Nuorisotila tutkimuskontekstina.....	2
1.2 Mediakasvatus ja medialukutaito keskeisinä käsitteinä.....	5
1.3 Tutkimuskysymykset.....	10
2 SOSIO-SYMBOLINEN ANALYYSI: TEORIA KULTTUURIN JA IDENTITEETIN RAKENTUMISESTA.....	11
2.1 Kulttuurista ja nuoruudesta.....	11
2.2 Sosio-symbolinen analyysi .....	14
2.2.1 Indeksaalinen vaihe.....	16
2.2.2 Homologinen vaihe.....	16
2.2.3 Integraalinen vaihe .....	19
3 ETNOGRAFISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	21
3.1 Kentälle pääsy ja kentällä olo.....	22
3.2 Aineistonkeruu.....	23
3.3 Aineiston analyysi.....	28
4 NUORISOTILA MEDIAN YMPÄRÖIMÄNÄ.....	30
5 MEDIA SOSIAALISUUDEN JA OSALLISUUDEN VÄLINEENÄ NUORILLE. .	38
5.1 Sosiaalista mediaa ja kännyköitä.....	38
5.2 YouTube -videot ja ”toisenlainen” julkisuus.....	44
5.3 Media ja oppiminen.....	48
6 DISKUSSIO.....	50
6.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	50
6.2 Johtopäätöksiä.....	52
LÄHTEET.....	56

# 1 JOHDANTO

Elämme hyvin medioituneessa yhteiskunnassa, jossa media välittää suurta osaa vuorovaikutuksestamme. Median käyttö ja uudet mediaympäristöt ovat herättäneet paljon keskustelua. On keskusteltu siitä, mihin voidaan luottaa, minne kaikkialle tieto leviää. On oltu huolestuneita siitä, kuinka nuoret, tutkimusten mukaan suurimpina internetin käyttäjinä, selviävät uudenlaisessa mediamaailmassa. Haluan tutkimuksessani selvittää, millaista on nuorten median käyttö ja millaisia merkityksiä se heille antaa.

Kiinnostukseni mediakasvatukseen ja medialukutaitoon syntyi omien mediakasvatusopintojeni kautta. Opinnoissa oli puhetta medialukutaidon käsitteestä ja lisäksi aihetta sivuttiin monesti sanomalehtien palstoilla ja monissa lukemissani tutkimuksissa. Halusin aiheesta lisää tietoa. Tein aiheeseen liittyen kandidaattitutkielman. Olen tehnyt myös käytännön mediakasvatustyötä kandidaattitutkielmani teon jälkeen työskentelemällä nuorisotilassa. Tämän tähden oli luonnollista jatkaa myös pro gradu -tutkielman empiirisen osuuden tekoa samassa tilassa, tutussa ympäristössä, uusin kysymyksenasetteluin. Tässä tutkielmassa tutkin nuorten median käyttöä ja millaisia merkityksiä he rakentavat omalle median käytölleen nuorisotilassa. Media vie suuren osan nuorten vapaa-ajasta nuorisotilassa, joten on tärkeää selvittää, mitä media nuorille merkitsee.

Haluan tutkimuksellani tehdä nuorten toimintaa näkyväksi ja tuoda esille nuorten ajatuksia ja merkityksenrakentamista. Tutkimustani tehdessä olin kaikki aisit avoinna ja tarkkoina seuraamassa ja havainnoimassa nuorten median käyttöä nuorisotilassa. Tilan ja nuorten ollessa entuudesta tuttuja vältyimme alun epävarmuudelta ja esittämiseltä. Me tunsimme jo toisemme, eikä tilanne siitä juurikaan muuttunut, vaikka tutkielmaa kerroin tekeväni. Tutkielmani rakentuu siten, että aluksi kerron nuorisotilasta, johon tutkimukseni sijoittuu. Se on tutkimuksen keskiössä siksi, että siellä nuoret ovat olleet havainnoinnin kohteina ja sinne he ovat vapaaehtoisesti tulleet viettämään aikaansa. Tämän jälkeen

avaan hieman mediakasvatuksen ja medialukutaidon käsitteitä, sillä ne ovat hyvin keskeisiä nuorten mediamaailmaa tarkkailtaessa. Ne käsitykset myös tukevat omia havaintojani ja ymmärrystäni. Kerron myös alussa tutkimuskysymykseni, jotta tutkimuksen tavoite on alusta alkaen selvillä.

Toisessa luvussa avaan hieman nuorison ja nuorisokulttuurin käsitteitä. Lisäksi kerron teoreettisena viitekehyksenä käyttämästäni, brittiläisen nuorisokulttuureja tutkineen Paul Willisin kehittämästä sosio-symbolisesta analyysistä. Tämän jälkeen kerron, millä tavoin olen etnografisesti toteuttanut tutkimustani. Neljännessä ja viidennessä luvussa selvitän tutkimuksen tuloksia. Kerron millaista on nuorten mediankäyttö kyseisessä nuorisotilassa ja millaisia merkityksiä nuoret rakentavat median käytölleen. Lopussa vedän yhteen tutkimukseni tuloksia ja pohdin tutkimuksen luotettavuutta.

### *1.1 Nuorisotila tutkimuskontekstina*

Kasvatustieteissä nuorisokasvatusta ja nuorisotyötä on tutkittu vähän. Ne eivät ole saaneet vakituista paikkaa kasvatustieteellisessä tutkimuksessa, vaikka kasvatuksen historiasta ja nykyhetkestä löytyy monia nuorten kasvattamiseksi ideoituja pedagogiikkoja, didaktikkoja ja käytäntöjä, niin siitä huolimatta koavalla, erittelevällä ja jäsentävällä tutkimuksella ei ole kestävää paikkaansa. (Nieminen 2007, 30.)

Nuorisotilatoiminta on keskeisin kunnallisen nuorisotyön menetelmä. Lähes jokaisessa kunnassa on oma nuorisotila tai nuorisotiloja. (Silvennoinen 2001, 28–29.) Nuorisotilatyö on nuorten ryhmässä tapahtuvaa, vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa ja tekemistä. Nuorisotilatyön avulla vahvistetaan nuoren elämänhallintaa ja tuetaan häntä eteenpäin koulun käynnissä, harrastuksissa, vapaa-ajan vietossa ja päihteettömyydessä. Tilatyön käsitteessä korostuu myös vuorovaikutuksen ja yhteisökasvatuksen merkitys sekä nuorisotyöntekijän rooli ammattikasvattajana. Nuorisotila on kuin oma pienoisyhteiskuntansa, jossa toimitaan ryhmässä, opitaan vuorovaikutustaitoja ja harjoitellaan taitoa asettua toisen asemaan. (Kylmäkoski 2007, 393–395.)

Nuorisotilassa, jossa olin töissä ja tein tutkimusta, työskenteli illassa aina vähintään kaksi nuorisotyöntekijää. Päivinä, joina tein tutkimusta, eli torstai-iltaisin loka–joulukuussa avoimessa toiminnassa kävi keskimäärin 29 nuorta. Määrä vaihteli yhdeksästätoista nuoresta kolmeenkymmeneen yhdeksään nuoreen. Lisäksi järjestämme ohjattua kerho- ja ryhmätoimintaa iltapäivisin ennen kuin tila aukeaa kaikille 7. luokkalaisista 17 -vuotiaille avoimeksi. Minulla oli esimerkiksi kymmenkunta 5–6 -luokkalaista tyttöä puolentoista tunnin pituisessa mediakerhossa. Kerho oli tarkoitettu sekä tytöille että pojille, mutta sattumalta tänä vuonna ryhmä koostui vain tytöistä. Alakoululaisille järjestetyissä kerhoissa on ideaa tutustuttaa nuoria pikkuhiljaa nuorisotilan toimintaan, jotta yläkouluikäisenä siirtyminen nuorisotilan asiakkaaksi olisi luontevampaa.

Kerhojen jälkeen tila aukeaa kaikille 7. luokkalaisista 17 -vuotiaisiin ja on auki puoli viidestä kahdeksaan illalla. Tila on jakautunut viiteen osaan: saliin, keittiöön, atk-tilaan, kädentyötilaan ja medialaboratorioon. Salissa on sohva, tuoleja ja pöytiä. Siellä sijaitsevat myös rummut ja kaksi kitaraa. On lehtiä luettavaksi, lautapelejä pelattavaksi ja televisio sekä dvd-laitteet. Salin vieressä on keittiö, jossa kahviotyöntekijä myy kahvia ja makeisia. Atk-tilassa on 13 tietokonetta, joista yksi on varattu ohjaajan käyttöön. Atk-tilan vieressä on vielä pieni medialaboratorio, jossa voi esimerkiksi editoida. Lisäksi tilassa on kädentyötila, jossa voi tehdä monenlaisia kädentöitä. Siellä sijaitsee myös Nintendo Wii -pelikonsoli, jolla nuoret voivat pelata Mario Karttia, Wii Sports- ja We Sing -pelejä. Nuoret voivat vapaasti liikkua atk-tilan, kädentyötilan ja salin välillä. Medialaboratorio ja keittiö ovat tiloja, jonne voidaan mennä ainoastaan ohjaajan läsnä ollessa tai luvan kanssa. Ohjausta saa tarvittaessa niin kädentyö- kuin mediatoimintaan. Halu toimintaan tulisi kuitenkin lähteä nuoren omasta kiinnostuksesta.

Nuorisotilassa on sääntöjä, joiden mukaan tulee toimia kuten yhteiskunnassa muutenkin. Päihteettömyys on ehdoton ehto nuorisotilassa toimimiseen. Lisäksi nuorilta toivotaan ja heitä ohjataan tarvittaessa käytös- ja puhetavoissa, jälkien korjaamisessa ja toisten huomioon ottamisessa. Säännöistä pyritään sopimaan yhdessä nuorten kanssa. Osasta nuoria on valittu jaosto, joka saa olla

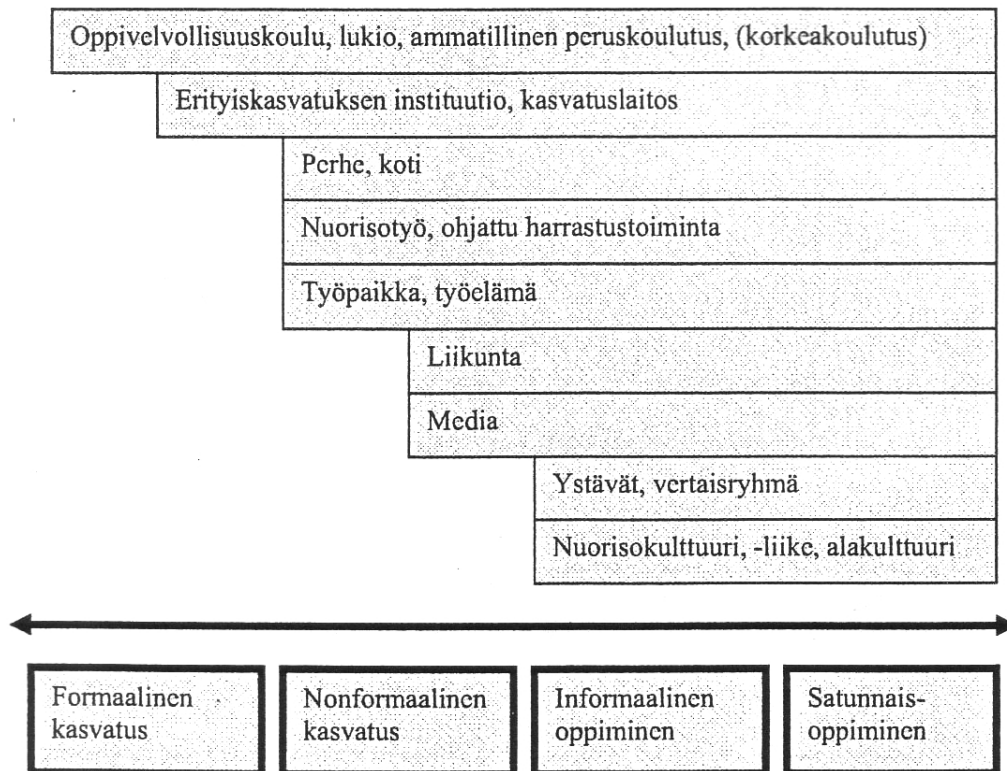
päättämässä ja neuvottelemassa esimerkiksi nuorisotilaan tilattavista lehdistä, tarvittavista atk-tarvikkeista ja atk-tilojen säännöistä. Asioista keskustellaan ja sovitaan myös toimikunnassa, johon kuuluvat kaikki tilassa käyvät nuoret. Tilan tulisi olla ennen kaikkea nuorten oma tila, jossa heillä on mahdollisuus vapaaseen oleiluun turvallisessa ympäristössä.

Kyseisten nuorisopalvelujen toimintaa ohjaavat seuraavat arvot: turvallisuus, osaaminen, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus. Ne on kirjattu nuorisopalvelujen arvoihin. Nuoren näkökulmasta ne tarkoittavat sitä, että nuoren tulee saada toimia ja harrastaa luottamuksellisessa ja turvallisessa yhteisössä. Nuoren tulee myös oppia elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä saada osoittaa osaamistaan ja osallisuuttaan kannustavassa ympäristössä. Nuoren tulisi myös ymmärtää toisen ihmisen arvostamisen tärkeys.

Nuorisokasvatusta voidaan jäsentää formaaliin, nonformaaliin, informaaliseseen sekä satunnaisoppimisen käsitteiden kautta (Nieminen 2007, 48–50). Tässä tutkimuksessa keskiössä ovat erityisesti nonformaalin, informaalin ja satunnaisoppimisen kentät.

Nuorisokasvatuksen laaja kenttä voidaan hahmottaa esimerkiksi tämän luvun lopussa olevan kuvion (Kuvio 1) avulla. Kuten kuvioista näkee, nuorisotyö ja ohjattu harrastustoiminta on sijoitettu nonformaalin kasvatuksen piiriin. Tällä tarkoitetaan tavoitteellista kasvatusta formaalin kasvatuksen ulkopuolella. (Nieminen 2007, 49–50.) Nuorisotilassa tämä tarkoittaa esimerkiksi ohjattua harrastustoimintaa. Media on taas sijoitettu informaalin oppimisen piiriin, joka on ihmisen omaehtoista tavoitteellista tietojen ja taitojen hankintaa (Nieminen 2007, 49). Nuoret toimivat nuorisotilassa median parissa pääosin omaehtoisesti. Toki mediatoimintaan sisältyy mediakasvatuksen kautta myös nonformaalia kasvatusta nuorisohjaajien toimesta. Tilassa on järjestetty ja järjestetään esimerkiksi ohjattuja mediapajoja ja valokuvausryhmiä. Oppiminen median parissa sijoittuu monelle eri alueelle nuorisotilassa. Satunnaisoppiminen on tavoitteetonta ja suunnittelematonta oppimista, johon kuuluu kokemuksista ja erehdyksistä oppi-

mista. Nuoret oppivat esimerkiksi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tilanteeseen sopivia toimintakäytäntöjä. (Nieminen 2007, 49–50.) Tästä voi esimerkiksi ottaa nuorten toiminnan sosiaalisen median parissa. Kun he kirjoittelevat esimerkiksi Facebookissa toistensa seinälle, he oppivat nopeasti minkälainen vuorovaikutus on sallittua siinä yhteisössä.



Kuvio 1: Nuorten kasvuympäristöjä elämänlaajuisen oppimisen näkökulmasta Niemisen (2007, 50) mukaan.

## 1.2 Mediakasvatus ja medialukutaito keskeisinä käsitteinä

Tässä nuorisotilassa mediakasvatus on ollut yhtenä keskeisenä päämääränä nuorisotyötä tehtäessä. Haluan tässä tutkimuksessa kuitenkin kiinnittää huomiota nimenomaan nuorten omaehtoiseen median käyttöön ja katsoa, mitä he tekevät ja millä tavoin toimivat median parissa.



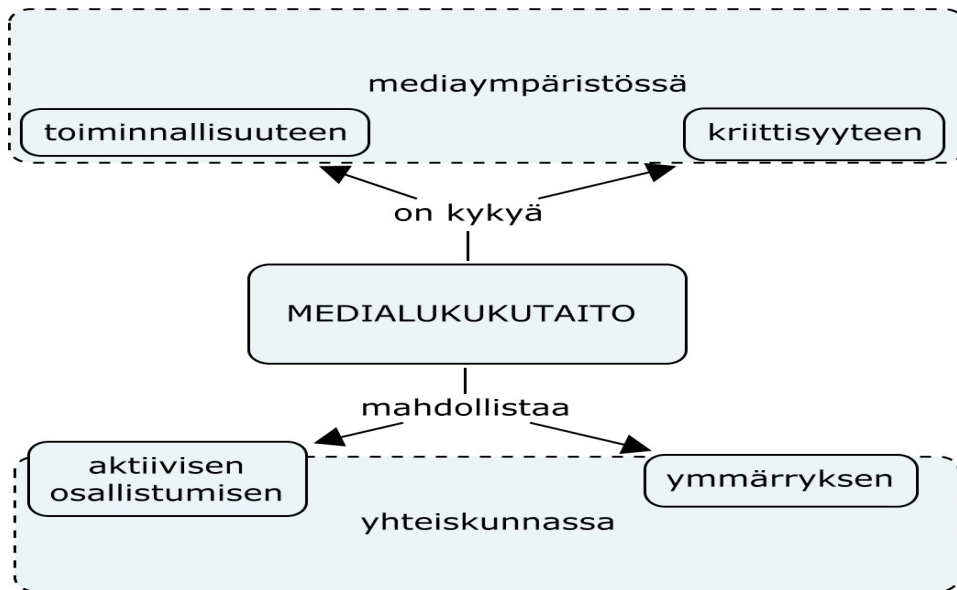
Sana media on oikeastaan monikko, jonka yksikkömuoto on latinankielinen sana medium. Suomen kielessä sanaa media käytetään kuitenkin myös tarkoittamaan yksittäistä viestintävälinettä tai tiettyä viestintäteknologiaa, kuten televisiota tai internetiä. (Herkman 2001, 13.) Mediakasvatuksesta ja medialukutaidosta löytyy monenlaisia ja toisilleen ristiriitaisiakin määritelmiä. Tietoa aiheesta löytyy paljon (esim. Buckingham 2003, Kupiainen & Sintonen 2009, Potter 2001, Suoranta 2003). Kerron tässä kahdesta näkökulmasta, jotka ovat myös tutkimuskysymysteni suhteen tärkeitä ja joita pohtien lähdin etnografisesti havainnoimaan nuorten toimintaa ja suhdetta mediaan. Kupiainen (2009, 175) määrittelee mediakasvatuksen olevan ”tavoitteellista toimintaa, jossa pyritään saamaan kasvatuksellisia vaikutuksia nimenomaan kasvatettavassa. Se mihin mediakasvatuksessa toiminta usein kohdistetaan on juuri median ja median käyttäjän suhde”.

Nuorisotyön kontekstissa asiaa tutkinut Kotilainen (2007, 151) toteaa, että mediakulttuuria ei pidä nähdä vain nuorisotyön välineenä, vaan se luo sosiaalisia tiloja, joissa nuoret rakentavat identiteettejään. Nuoret ovat taitavia median käyttäjiä, mutta he tarvitsevat tukea arvioidessaan arvokysymyksiä ja pohtiesaan mediavalintojaan. Lisäksi he tarvitsevat rohkaisua mediajulkisuuteen niin omissa kuin yhteisissä asioissa.

Mediakasvatuskeskusteluista voi erottaa kaksi eri näkökulmaa, säätelevän mediakasvatuksen ja mediataitoihin keskittyvän mediakasvatuksen näkökulman. Säätelevässä mediakasvatuksessa huomio kiinnitetään turvalliseen median käyttöön, mediavalintojen, tulkintojen ja -kokemusten ohjaamiseen, rajojen aseteluun ja mediakäytön tarkkailemiseen. Mediataitoihin keskittyvässä näkökulmassa tavoitteena on yleensä medialukutaidon tai mediakompetenssin kehittäminen. (Kupiainen 2009, 175–176.)

Havaintojeni perusteella nuorisotilassa nuoriso-ohjaajien huomio kiinnittyy paljon internetikäyttäytymiseen, siihen mitä siellä voi ja kannattaa tehdä. Säätelevän mediakasvatuksen näkökulma on vahvasti esillä. Toisaalta tilassa järjeste-

tään silloin tällöin erilaisia mediapajoja, jolloin painotetaan lisäksi taidollisten asioiden kehittämistä. Nuorisotilassa toimii myös viikoittain mediakerho, jossa on pyrkimyksenä kehittää niin nuorten taidollista kuin kriittistäkin osaamista. Molemmat näkökulmat ovat siis tilassa esillä. Lisäksi nuoret kehittävät omaa medialukutaitoaan tekemällä ja kokeilemalla. Yleinen vastaus nuorilta kysymykseen: ”Osaatko käyttää jotakin laitetta tai sovellusta?” on ”En ole ennen käyttänyt, mutta kokeilen.” He ovat rohkeita tekemään ja kokeilemaan itse, vaikkei heillä aikaisempaa kokemusta olisikaan.



Kuvio 2: Medialukutaito

Yllä oleva medialukutaitoa esittävä kuvio (kuvio 2) selittää näkemystäni medialukutaidosta ja siitä, millaisia taitoja medialukutaitoisena pitäisi omata. Mediakasvatus on prosessi, jonka myötä pitäisi tulla medialukutaitoiseksi. Eri asia on, tuleeko nuoria kasvattaa lukutaitoisiksi vai osaavatko he kokemansa perusteella rakentaa omaa mediamaailmaansa ja oppivatko he toimimaan siinä tarpeellisella tavalla. Kaavion laadin alunperin tehdessäni kandidaatintutkielmaani, jossa tutkin nuorten käsityksiä ja kokemuksia medialukutaidosta. Silloin perehdyin myös laajemmin mediakasvatusta ja medialukutaitoa koskevaan keskusteluun.

Rakensin kaavion yhdistelemällä erilaisia näkemyksiä medialukutaidosta. Näen, että medialukutaitoisella tulisi olla kykyä kriittisyyteen ja toiminnallisuuden mediaympäristössä. Lisäksi medialukutaito mahdollistaa sekä aktiivisen

osallistumisen yhteiskunnan toimintaan että siihen vaikuttamisen. Medialukutaito mahdollistaa myös yhteiskunnan toiminnan peruseriaatteiden ymmärtämisen. Medialukutaito ei ole koskaan valmis, vaan ymmärrys kehittyy koko ajan.

Yhteiskunta ja sen eri instituutiot vaativat tietynlaista lukutaitoa ja sen kehittämistä yhteiskunnan tarpeiden mukaan. Hamilton (2006, 4, vrt. Kupiainen 2006, 184) on jakanut lukutaidot institutionaalsiin ja kansanomaisiin lukutaitoihin. Ilman institutionaalisten lukutaitojen hallintaa kansalaisia uhkaa syrjäytyminen. Esimerkiksi digitelevision tullessa markkinoille kehitys tapahtui ylhäältä alaspäin ja kansalaisilta vaadittiin uudenlaista lukutaitoa. Samaan aikaan kun mediatalot ja kaupalliset markkinat veivät voitot, kansalaiset joutuivat hankkimaan uusia toimivia laitteita. Tällaiset nyky-yhteiskunnan tuomat uudet vaatimukset ovat tuttuja digitaalista elämää eläville nuorille, mutta etenkin aikuisväestölle nämä ylhäältä annetut institutionaalisen lukutaidon asettamat vaatimukset ovat ongelmallisia ja vaativat opettelua.

Institutionaalisilla lukutaidoilla tarkoitetaan sellaisia mediakulttuuriin ja informaatioyhteiskuntaan liittyviä lukutaitoja, joita opetetaan ja tarvitaan eri instituutiossa – kuten kouluissa, työpaikoilla, terveydenhuollossa tai liike-elämässä. Lukutaitojen tavoitteet on asetettu instituutioiden lähtökohdista käsin. Ne ovat formaalisia, ja institutionaalisille lukutaidoille on annettu korkea arvo niin lain voimin kuin kulttuurisesti. Institutionaalisten lukutaitojen oppimista myös kontrolloidaan asiantuntijoiden ja opettajien taholta. (Barton & Hamilton 1998, 252, Kupiainen 2006, 184.)

Institutionaalisen lukutaidon vastapuolena on kansanomaisen lukutaito (*vernacular literacy*) (Hamilton 2006, 4). Kansanomaiset lukutaidot muodostuvat organisoimattomasti ja epähierarkkisesti jokapäiväisen elämän tarpeisiin. Kansanomaisen lukutaito on kaikille tuttua käytännön tilanteissa informaalisti opittua tietoa ja taitoa. Institutionaalisesti on opittu lukemaan tekstiä ja kiinnittämään huomiota tekstin rakenteisiin ja representaatioon, kansanomaisen lukutaidon tuodessa mukanaan tilannesidonnaisia kommentteja ja ironiaakin. Eroavaisuutena institutionaaliseen lukutaitoon on se, ettei kansanomaista lukutaitoa ole ku-

kaan ulkopuolinen auktoriteetti systemaattisesti opettanut ja lisäksi kansanomai-  
nen lukutaito on vahvasti kiinni arkipäivän käytännöissä. (Barton & Hamilton,  
1998, 252.) Hamiltonin (2006, 5) mukaan kansanomaisen lukutaito on usein hu-  
moristista, leikillistä ja jopa epäkunnioittavaa. Sille on ominaista, että se opitaan  
informaalisti, monimutkaisissa sosiaalisissa suhteissa ja konteksteissa. Nuori-  
sotila on täynnä tilanteita, joissa opitaan informaalisti ja nonformaalisti tekemi-  
sen kautta ilman ulkopuolisten auktoriteettien vaatimuksia. Nuorisotila konteks-  
tina on siis sopiva tutkittaessa nimenomaan nuorten omaehtoista oppimista.

Kansanomaisen lukutaito voidaankin nähdä yhteisöllisenä voimavarana, jossa  
ei ole varsinaisesti opettajaa ja oppilasta, vaan lukutaidon elementit sisältyvät  
jokapäiväiseen toimintaan (Hamilton 2006, 5). Kansanomaisen lukutaito elää jo-  
kapäiväisissä kielenkäytön tilanteissa ja arkielämässä. Toiminta on pääasia ja  
lukutaito mahdollistaa kulloisenkin toiminnan toteuttamisen. Kansanomaisen lu-  
kutaito on tilannesidonnaista ja siinä on mukana myös mahdollisuus kriittisyy-  
teen, sillä sen avulla pyritään hahmottamaan tilanteita ja hallitsemaan niitä.  
(Kupiainen 2006, 184.) Kansanomaisen lukutaito voidaan hyvin nähdä sisälty-  
vän myös informaalin oppimisen ja satunnaisoppimisen piiriin, joita esittelin  
aiemmin.

On tärkeää huomata se, että kansanomaisen lukutaito voi olla hyvinkin erilaista  
eri ihmisillä riippuen juuri sosiaalisesta kontekstista. Osalle, usein erityisesti  
nuorille, digitaalisen kulttuurin välineet ovat arkipäivää. Keskustelu sujuu hyvin  
sosiaalisen median välityksellä ja uutiset luetaan nopeasti internetistä, kun taas  
vanhempi sukupolvi keskustelee keskimäärin mieluummin kasvokkain ja lukee  
uutisensa perinteisesti sanomalehdestä.

Kansanomaisilla lukutaidoilla on Hamiltonin ja Bartonin (1998, 255) mukaan kui-  
tenkin monin tavoin alhainen kulttuurinen arvo, vaikkakin ne voidaan nähdä luo-  
vina uuden kulttuurin luojina. Kansanomaiset lukutaidot voivat olla myös arvos-  
tetumpien lukutaitotojen kehityksen tukena. Kansanomaisia lukutaitoja ei arvos-  
teta samalla tapaa kuin institutionaalisia, opetussuunnitelmmissakin vaadittavia  
lukutaidon ja sivistyksen vaatimuksia. Esimerkiksi tietokonepelien pelaaminen ja  
Aku Ankan lukeminen koetaan vähemmän arvokkaaksi kuin esimerkiksi kauno-

kirjallisuuden lukeminen. Tässä tutkimuksessa kiinnitän huomiota myös siihen, millaista nuorten kansanomaisen lukutaito on; sen leikillisyyteen, huumorillisuuteen ja uutta luovaan voimaan.

### *1.3 Tutkimuskysymykset*

Tutkimuskysymyksiä hahmotellessa minua kiinnosti selvittää nuorten median käyttöä nuorisotilassa. Lisäksi halusin selvittää millaisessa roolissa media heidän elämässään on. Kokevatko he olevansa hankaluuksissa median suhteen?

Pro gradu -seminaarissa minua ohjattiin Paul Willisin (1978; 2000) kirjojen pariin ja sitä kautta lähdin tutustumaan sosio-symbolisen analyysin ja symbolisen työn käsitteisiin. Näistä kulttuurintutkimuksellista lähtökohdista ja kentällä tekemistäni havainnoista muotoutuivat tutkimuskysymykseni. Lisäksi tarkkailun ja kiinnostuksen kohteena oli tutkia nuorten omaehtoista valmiutta kohdata mediaa; niin sanottua kansanomaista lukutaitoa (vrt. Hamilton 2006).

Tutkimuskysymykset, joihin haen vastausta ovat:

1. Millaista on nuorten median käyttö nuorisotilassa?
2. Millaisia merkityksiä/homologioita nuoret antavat median käytölleen?
  - 2.1 Millaisia valmiuksia nuorilla on kohdata mediaa?
  - 2.2 Miten nuoret suhtautuvat mediaan?

Luvussa neljä pyrin vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ja luvussa viisi toiseen. Sitä ennen avaan hieman kulttuurin ja nuoruuden käsitteitä ja kerron tutkimukseni teoreettisista lähtökohdista.

## 2 SOSIO-SYMBOLINEN ANALYYSI: TEORIA KULTTUURIN JA IDENTITEETIN RAKENTUMISESTA

### *2.1 Kulttuurista ja nuoruudesta*

Fornäsin (1998, 167) mukaan kulttuurissa on kyse vuorovaikutuksessa tapahtuvasta merkitysten luomisesta symboleja käyttämällä. Kulttuuri sisältää moninaiset tyylin tuottamisen ja kommunikatiivisen toiminnan muodot. Hän listaa kolme erilaista kulttuurin määritelmää. Ensimmäinen niistä on kapea, esteettinen käsitys kulttuurista, joka sisältää kaunotaiteet eli esteettiset teokset ja niiden perinteisen institutionaalisen aseman. Tämä määritelmä hallitsee valtiollisen kulttuuripolitiikan, joukkotiedotuksen, kulttuurijournalismin ja esteettisten tieteenalojen diskurssissa. Hän kritisoi sitä liiallisesta rajoittumisesta institutionaalsiin taide- muotoihin. Määritelmä sivuuttaa populäärikulttuurin ja muut arkielämän kulttuuriset käytännöt. Hänen mukaansa useimmat kulttuurin tuotteet jäävät näiden porvarilliseen julkiseen sfääriin kuuluvien taideinstituutioiden ulkopuolelle.

Kulttuuria voidaan määritellä myös laajemmin. Silloin puhutaan paikallisista tai alueellisista yhteisöistä kulttuureina. Tämän käsityksen pohjalta kulttuuri on kuitenkin hankala erottaa ihmisten ilmiöiden sosiaalisista aspekteista. Kulttuuri alkaa tarkoittaa samaa kuin yhteiskunta tai yhteisö. (Fornäs 1998, 168.)

Tämän tähden tarvitaan vielä kolmas eli ”välittävä” määritelmä kulttuurille. Siinä kulttuuria ei rajoiteta pelkästään institutionalisoituneen taiteen piiriin kuuluvaksi. Kuitenkaan kulttuurin piiriin ei sisällytetä kaikkea sosiaalista elämää. Tämä myöhäismoderni hermeneuttis-semioottinen käsitys kulttuurista on syntynyt humanististen tieteiden ja yhteiskuntatieteiden vuoropuhelussa, jossa suppeammin ja laajemmin ymmärretyt käsitteet ovat kohdanneet ja muotoilleet toisiaan. Tämä määritelmä korostaa toimintaa, tietoisuutta, subjektien välistä viestintää, symbolisten muotojen ja sosiaalisten instituutioiden välistä vuorovaikutusta. Fornäs tähdentää, että kulttuuri on kontekstisidonnaisten luovien käytäntöjen ja järjestyneiden symbolisten muotojen välttämätöntä vuorovaikutusta. Tämä määri-

telmä kulttuurista perustuu erityisesti merkityksille ja niiden tuottamiselle. (Fornäs 1998, 168–169.) Tässä tutkielmassa käytän tätä Fornäsin välittävää määritelmää kulttuurista.

McGuigan (1999, 5, 66) määrittelee postmodernin kulttuurin yleiseksi kulttuuriksi, joka sisältää nykyaikaisen massaviihteen, mediatekstit ja jokapäiväiset kokemukset, jotka muodostavat tunnetiloja. Hänen mukaansa kulttuuri ei ole enää romanttista tai modernia vastarintaa kapitalistiselle sivilisaatiolle eikä kieltäytymistä kaupallistumiselle. Sen sijaan kulttuurista on tullut osa hyödyketuottamista ja -kiertoa. Hän menee pidemmälle kuin Fornäs. McGuiganin (1999, 66) mukaan kulttuuri on hyödyke; hyödyke on kulttuuria.

Nuoruuden käsite on monimutkainen ja se on kytköksissä valtaan ja toiseuden käsitteeseen. Weckrothin (1996, 383–391) mukaan nuoreksi tulemisessa ja nuorena olemisessa on kyse kietoutumisesta, pukeutumisesta tiettyihin sosiaalsiin oikeuksiin, velvollisuuksiin, tiettyyn vastuuseen, rooliin sekä määrättyihin kirjoitettuihin tai kirjoittamattomiin merkityksiin ja olemassaolon tarkoituksiin. Nuoruudessa on kyse hyväksymisestä ja/tai paheksumisesta, tuomitsemisesta ja/tai arvostamisesta, leimaamisesta ja/tai leimaamatta jättämisestä. Itsensä nimeäminen nuoreksi on eräänlainen tunnussana, joka aikuisiksi pyrkiviltä vaaditaan. Yhteiskunnallisena aatteena nuoruus on yhdenlainen titteli: nuorena olominen antaa tietyt oikeudet, mutta asettaa samalla omat velvollisuutensa. Nuoruus on merkki jostakin ja merkki johonkin, sillä on oma normi-, laki-, sääntö-, ja arvolatauksensa. Nuori voidaan nähdä myös normiobjektina, ja objektivoinen tekee se, jolla on valtaa.

Nuoren kehityskulkuun kuuluvat monet muutokset. Ne liittyvät fyysiseen kasvuun, ajattelun kehittymiseen ja sosiaalisiin tekijöihin lähimpien ihmisten odotuksista aina yhteiskunnan rakenteisiin. Nuori ohjaa kuitenkin enenevässä määrin itse omia valintojaan ja omaa kehitystään. Nuoruus päättyy, kun saavutetaan aikuisen rooli; ollaan kenties työelämässä ja perustetaan perhettä. Nuori kehittyy pääosin kahdessa sosiaalisessa ympäristössä perheessä ja kaveripiirissä. (Nur-

mi ym., 2006, 124–130.) Lisäksi media on iso vaikuttaja ja oppimisen kanava nuoren elämässä. Media muokkaa arkielämää, vaikuttaa ajatteluun ja käyttäytymiseen sekä siihen, miten ihmiset ymmärtävät itsensä ja toisensa. Median merkitys sosiaalistajana on korostunut. (Vanttaja & Järvinen 2007, 32–35.) Nuoruusvuosina perheen rooli sosiaalistajana muuttuu. Vanhempien merkitys laskee nuoren itsenäistyessä, ja ystävien merkitys kasvaa. Ympäristö alkaa asettaa nuorelle rajoja ja odotuksia. Odotukset riippuvat laajemmista kulttuurisista uskomuksista ja institutionaalisisista tekijöistä. Nuoret elävät haasteiden, mahdollisuuksien ja rajoitusten kentässä. Kenttää säätelevät monet instituutiot, yhteiskunnalliset arvot ja alakulttuurien uskomukset. Mahdollisuudet ja haasteet liittyvät usein koulutukseen, ammatinvalintaan, ystäväpiiriin ja ihmissuhteisiin. (Nurmi ym. 2006, 132–134.)

Fornäs (1998, 291–292) sanoo nuoruuden olevan elämänkaaren se vaihe, joka meidän yhteiskunnassamme ja kulttuurissamme sisältää eniten ristiriitaisuuksia. Hän kuitenkin lisää, että nuoruuteen sisältyy tiettyä tasavertaisuutta, koska jokainen voi olla ainakin tietyn aikaa nuori. Nuoria kohtaan harjoitetaan myös sellaista vallankäyttöä, joka provosoi vastarinnan kehittymistä nuorisokulttuureissa. Fornäsin (1998, 256–258) mukaan kulttuurisissa käytännöissä kaikkein näkyvimpiä ovat nuoret ihmiset. He ovat lukuisten ja monipuolisten media- ja kulttuurilähteiden kuten konserttien, teatterin, kirjastojen käyttäjiä ja he tuottavat muita ikäryhmiä ahkerammin kulttuurisia ilmauksia kuten musiikkia, tanssia, videoita ja kirjoituksia. Nuoret ovat myös erityisen tietoisia ja kiinnostuneita tyylistä, kehon estetiikasta ja alakulttuurisista merkeistä, joiden avulla muotoillaan todellisia ja toivottuja identiteettejä. He ovat myös edelläkävijöitä uusien mediamuotojen käytössä.

Näiden edellä mainittujen syiden myötä koen, että nuorten mediamaailman tutkiminen on merkityksellistä. Fornäs (1998, 257–258) löytää syyksi kulttuurin lisääntyvälle keskeisyydelle identiteettityön kasvaneen ongelmallisuuden ja intensiivisyyden. Hänen mukaansa tarpeet muokata omaa persoonallista ja sosiaalista identiteettiä ovat kasvaneet. Suhteista ja positioista neuvotellaan kulttuuristen diskurssien kautta.



Fornäsin (1998, 296) mukaan nuorisokulttuuri kattaa kaikki kulttuuriset muodot, jotka liittyvät kehen tahansa nuoreen. Hän toteaa, että poikkeavan alakulttuurin ja niin kutsutun tavallisen nuoruuden vastakkainasettelu on syytä purkaa. Nuorisosukupolvi on sisäisesti eriytynyt ja nuorisolle ominaiset tyylit ja identiteetit saavat monia erilaisia muotoja. Näistä muodoista osa on selvästi alakulttuurisia eikä valtavirtaakaan ole olemassa kuin kuvitteellisena rakennelmana, joka legitimoi eli ylläpitää yksilön aseman suhteessa tähän yleistettyyn toiseen.

## *2.2 Sosio-symbolinen analyysi*

Tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä on tutkimuksen Paul Willisin sosio-symbolinen analyysi. Se tarjoaa minulle keinoja analysoida aineistoa ja antaa tukea siihen, mikä nuorten tutkimuksessa on oleellista. Paul Willis on englantilainen sosiologi ja kulttuurintutkija, joka nousi maineeseen kirjallaan *Learning to labour* (1977) (suom. koulunpenkiltä palkkatyöhön, 1984). Hän tarkastelee tutkimuksissaan kulttuuria, yhteiskuntaa ja nuorisoa erilaisten merkitysprosessien muodostamisen kautta. Tämän myötä Willisin teoria sopii hyvin tutkimukseni teoreettiseksi lähtökohdaksi, sillä tutkin juuri nuorten median käyttöä tietyssä yhteisössä, nuorisotilassa. Tämä yhteisö on osaltaan väljempi eikä niin kapeasti rajattu kuin tietyt harrasteryhmät tai alakulttuurit. Tämä on kuitenkin yhteisö, jonka parissa nuoret rakentavat merkityksiään ja luovat identiteettejään.

Willisin (2000, XV) mukaan vanhojen kulttuuristen mallien erääntyminen on kasvattanut identiteettityön merkitystä ihmisten elämässä. Nykyaikana ihmisten on tehtävä töitä enemmän kuin koskaan identiteettinsä ja kulttuurisen merkityksensä löytämiseksi. Valmiita polkuja ei ole. Identiteetti ja kulttuuriset merkitykset eivät ole pysyviä tai lopullisesti löydettävissä. Identiteettityö on elämänpitäinen prosessi, jossa ihmiset kokeilevat mahdollisuuksiaan muuttuvissa olosuhteissa.

Kulttuurintutkija Stuart Hall (2002, 21–23) on luokitellut käsitykset identiteetistä kolmeen eri luokkaan. Ne ovat valistuksen subjekti, sosiologinen subjekti ja

postmoderni subjekti. Ensimmäisessä on kyse hyvin yksilökeskeisestä subjektista ja hänen identiteetistään: identiteetti on ikään kuin minän keskus. Sosiologinen subjektikäsitys taas muodostuu suhteessa yhteiskuntaan ja minään. Identiteetti rakentuu suhteessa muihin, ”merkityksellisiin toisiin”. Postmodernilla subjektilla puolestaan ei ole pysyvää identiteettiä, vaan se pystyy mukautumaan erilaisiin tilanteisiin. Historialla on tässä identiteetin määrittelyssä suuri rooli, ei niinkään ihmisen biologialla. Identiteetit ovat pirstoutuneita eivätkä enää sidoksissa tiettyyn paikkaan tai aikaan. Kulttuuri vaikuttaa vankimmin tämän päivän ihmisen identiteettiin. Tämän vuoksi subjekti koostuu useista eri identiteeteistä.

Myös Fornäs (1998, 265–278) on korostanut myöhäismodernin ajan identiteettien pirstoutuneisuutta, moninaisuutta ja jopa ristiriitaisuutta. Identiteettiä voidaan Fornäsin mukaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta: subjektiivisesta, sosiaalisesta tai kulttuurisesta. Subjektiivisella identiteetillä hän viittaa yksilöiden sisäiseen maailmaan, jossa on henkiset ja fyysiset ulottuvuutensa. Sosiaalinen identiteetti sen sijaan viittaa yksilöiden välisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen, ryhmiin, yhteiskuntaan ja edellisissä vallitseviin sääntöihin. Yksilön tai ryhmän kulttuurinen identiteetti puolestaan muotoutuu niiden symbolisten materiaalien välityksellä, joita yksilö tai ryhmä pitää merkityksellisenä. Kulttuurinen ulottuvuus on aina läsnä identiteettityössä, sillä yksilölliset ja sosiaaliset identiteetit muotoutuvat kommunikaation välityksellä, ja kommunikaatio on aina laitettava symboliseen muotoon. Sosiaaliset ja subjektiiviset identiteetit muodostuvat siis lopulta kulttuuristen identiteettien kautta. Uskon, että erityisesti nuorilla identiteetti rakentuu muiden vaikutuksen alaisena. Toisten nuorten mielipiteet vaikuttavat suuresti siihen, millaiseksi nuori mieltää itsensä. Nuori muovaa identiteettiään paljon muiden mielipiteiden mukaan.

Kulttuurit muotoutuvat ihmisten ja symbolisten materiaalien vuorovaikutuksessa (Willis 2000, 3–4). Symboliset materiaalit viittaavat tässä mihin tahansa merkitseviin materiaaleihin, kuten kieleen, tyyliin, musiikkiin ja kulttuurin kannalta merkityksellisiin esineisiin. Nuorten symboliset materiaalit viittaavat niihin ilmaisullisiin, tyyllisiin, viestinnällisiin, visuaalisiin ja sosiaalisiin rakennelmiin ja esi-

neisiin, jotka ovat keskeisiä nuorten kulttuurisille käytännöille. Nuorten toimintaa luonnehtii se, miten he ottavat selkoa maailmastaan käyttämällä symbolisia materiaaleja. Willis (2000, 69–70) huomauttaa, että symbolisten materiaalien käyttäminen ei ole pelkästään passiivista kuluttamista vaan luovaa toimintaa, jossa ihmiset tuottavat symbolisia merkityksiä sen sijaan että vain uusintaisivat niitä.

Willisin (1978, 189–190) mukaan tutkittaessa kulttuurisia suhteita tietyssä yhteisössä, toimintaa tulisi analysoida kolmella eri tasolla: indeksaalisella, homologisella ja integraalisella tasolla. Seuraavassa kerron tarkemmin, mitä näillä eri tasolla tarkoitetaan. Sosio-symbolinen analyysi on samaan aikaan sekä teoria paikallisista kulttuurisista malleista että analyysi niistä.

### 2.2.1 Indeksaalinen vaihe

*Indeksaalisessa* vaiheessa päämääränä ovat määrälliset havainnot. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa on oleellista havainnoida kuinka paljon ja kuinka usein nuoret käyttävät eri medioita ja toisaalta, mitä muuta he tekevät. Tämä antaa hyvän yleiskuvan tutkittavasta yhteisöstä ja siitä, miten ulkopuoliset asiat ovat indeksoitu sosiaaliseen ryhmään. Tämän tason variaatiot ja erottelut ovat kvantitatiivisia, eikä tällä tasolla voida vielä selittää erojen merkitystä tarkoituksenmukaisella tavalla. Erot voivat olla myös sattumanvaraisia. On kuitenkin otettava huomioon mahdollisuus, että eroilla voi olla molemminpuolisia ratkaisevia vaikutuksia ihmisryhmän ja sitä ympäröivien asioiden välillä. (Willis 1978, 190–191.)

### 2.2.2 Homologinen vaihe

*Homologinen* vaihe on Willisin (1978, 191) mukaan sosio-symbolisen analyysin tärkein vaihe. Siinä keskitytään erityisesti tarkkailemaan kuinka pitkälle tietyt asiat ja esineet vastaavat ja kuvastavat sosiaalisen ryhmän rakennetta, tunteita, tyypillisiä huolia ja asenteita. Tutkimuksessani kerron nuorten median käytön merkityksistä ja kuinka he median kautta merkityksellistävät asioita, luovat identiteettejään. Mitä he seuraavat televisiosta, miksi? Millä sivuilla he käyvät inter-

netissä, miksi? Miten he tuottavat mediaa, miksi? Minkä vuoksi he laittavat esimerkiksi videoita YouTubeen? Miettivätkö he esimerkiksi, mitä kannattaa julkaista ja mitä ei? Mitä mahdollisuuksia ja merkityksiä nuorisotila tarjoaa median käytölle?

Willisin (1978, 191–192) mukaan esineet ja asiat ovat itsessään merkityksettömiä, ja vasta ryhmä ja ryhmän odotukset luovat merkitykset. Eri kulttuuriset ryhmät voivat siis luoda samalle kulttuuriselle esineelle aivan toisistaan poikkeavia merkityksiä, ja siksi on tärkeää selvittää perusteellisesti juuri tutkittavan ryhmän luomat merkitykset. Homologiat ymmärtää parhaiten, kun ne näkee rakenteina. Homologiat ovat jatkuvaa peliä ryhmän ja tietyn esineen välillä, mikä tuottaa tietynlaista habitusta, merkityksiä, sisältöä ja tiedostamisen mallia.

Homologisella tasolla artefaktin tai instituution tulee vuorovaikutuksellisessa suhteessa tarjota johdonmukaisesti eri tasoisia merkityksiä, tiettyjä asenteita, käytöstä ja varmuutta. Sen täytyy tukea, palauttaa ja vahvistaa tietynlaista sosiaalista identiteettiä. Esineet, joilla on tällainen suhde sosiaaliseen ryhmään, ovat etsittyjä ja tavoiteltuja. Nämä esineet muodostavat sosiaalisen ryhmän kulttuurisen kentän ja kulttuurinen kenttä on aina pienempi kuin edellä mainittu indeksaalinen kenttä. Me kaikki samaistumme (related to) useisiin artefakteihin ja esineisiin homologisella tasolla, mutta on todennäköistä, että olemme merkittävästi samaistuneet vain muutamiiin niistä. Homologinen analyysi on huomattavasti tulkinnallisempaa kuin indeksaalinen analyysi. Sitä ei ole mahdollista esittää yksinkertaisesti toimijan omin sanoin. Pikemminkin sanat, toiminta ja toimijoiden vuorovaikutus voivat olla usein ristiriidassa keskenään. (Willis 1978, 191–200.)

Lisäksi homologisen analyysin tekee haasteelliseksi se, että samoilla kulttuurisilla esineillä voi olla erilaisia merkityksiä ja vaikutuksia ryhmään. Myös se, mitä tietyllä esineellä tehdään tai miksi se mielletään, voi muuttua ajan saatossa. Esineillä, artefakteilla ja instituutioilla ei ole enää yhtä ainoaa valenssia. Sosiaalinen toiminta kulttuuristen esineiden kanssa aktivoi ja tuo esille tiettyjä merki-

tyksiä. Toisaalta ei kuitenkaan ole olemassa rajattomia määriä eri merkityksiä yhdelle tuotteelle. Kulttuuriset merkitykset ovat sosiaalisesti tuotettuja, mutta objektiivien rajoitukset säätelevät mahdollisten merkitysten määrää. (Willis 1978, 191–200.)

Homologisuuden pohjautuvia analyyseja on kritisoitu siitä, että niissä on ongelmallisia ajatuksia ikonisuudesta tai motivoituista merkeistä, joissa merkitys ja merkityt ovat yhdessä samanlaisuuden tai kausaalisuuden suhteiden myötä. Homologioita ei niinkään pitäisi nähdä täsmällisenä identtisytenä, vaan ne kuvaavat vain suhteellista samanlaisuutta. Tällöin voidaan rakentaa ilmiön ympärille erilaisia homologioita riippumatta siitä, koskivatko homologiset suhteet sosiaalisia konventioita vai objektiivisia tosiasioita. Ilmiöt sisältävät useita erilaisia ulottuvuuksia, ja jokainen ulottuvuus voi olla pohjana yhdenlaiselle homologisuudelle, joka toteutuu tilanteen ”kolmannen jäsenen mukaan”. Homologinen samanlaisuus ei siis ole vastaavuutta. Asiat voivat olla toistensa kaltaisia, ilman että ne ovat identtisiä. Tyylit ja alakulttuurit ristiriitaisia ja jännitteisiä, ja ne pakottavat alakulttuuria myös kehittymään. Pelkkä homologioiden konstruointi ei siis ole riittävän vahvaa analyysia, vaan lisäksi on etsittävä heterologioita ja antologioita. Heterologia merkitsee sisäistä eriytymistä ja moninaisuutta, joka hajauttaa niin identiteettejä kuin tyyliin koodattua kulttuurista identiteettiä. Antologia on kärjistynyttä heterologisuutta, joka tuottaa sisäisiä ristiriitoja ja nopeuttaa ryhmän muutosta. (Fornäs 1998, 141–144.)

Symbolinen työ on yksi Willisin (1990, 12 ; 2000, 3–4, 69–70, vrt. Mansnerus 2007, 98–99) keskeinen käsite. Hän viittaa symbolisella työllä ihmisten merkityksellistämismenettelyihin. Symbolinen työ tarkoittaa erilaisten symbolisten eli merkitsevien materiaalien kanssa työskentelemistä. Tehdessään symbolista työtä ihmiset rakentavat identiteettiään, antavat merkityksiä ympäröiville symbolisille materiaaleille ja pyrkivät mielekkääseen tulkintaan maailmasta. Samalla he sijoittavat itsensä osaksi tätä maailmaa ja koettelevat edellä löytämäänsä rajoja. Kulttuurit rakentuvat symbolisen työn tuottamista merkityksistä.

Merkityksellistämisen kutsuminen symboliseksi työksi korostaa sitä, että merki-

tyksellistäminen on aktiivista toimintaa. Kulttuurisia ja ideologisia vaikutteita ei omaksuta suoraan, vaan ihmiset muovaavat niitä luovasti omiin tarkoituksiinsa. (Willis 2000, 69–70.) Myös Lehtosen (2000, 17–23) mukaan merkitykset luovat kulttuuria. Lehtonen väittää, että kulttuurit sisältävät merkityskarttoja, jotka tekevät maailmasta ymmärrettävän niiden jäsenille. Kasvamisemme yhteisöjen jäseniksi on ennen muuta sen kulttuurin merkityskarttojen oppimista, johon olemme syntyneet. Erilaisten merkityskarttojen ja symbolien avulla nautimme, kärsimme, rakastamme, vihaamme, tiedämme, arvioimme ja ymmärrämme. Merkitysten maailman järjestyminen jäsentää olennaisesti kokonaisten yhteisöjen päivittäistä elämää ja käsitystä identiteetistään. Merkitysten maailma ei ole vapaa. Voimme toki liikkua melko vapaasti esimerkiksi internetin sivustoilla tai viettää aikaamme television ääressä eri kanavia selailen, mutta se mistä joukosta valitsemme, on kuitenkin rajallista. Lehtosen mukaan merkityksillä on yhteiskunnallista vaikutusta, poliittisia seuraamuksia ja kulttuurista valtaa.

Willisin (1978, 193–196) mukaan yhteiskunnalla on jäsentynyt rakenne, jossa yksilöt ja ryhmät elävät eriateisen vallan alla, ilmaisten ja uusintaen erilaisia kulttuurisia käytäntöjä. Häntä kiinnostavat ihmisten kokemuksista ennen muuta ne subjektiiviset ulottuvuudet, jotka ovat jaettu, ylläpidetty, uusinnettu ja luotu sosiaalisessa ryhmässä erotuksena sitoutumattomalle yksilöllisyydelle. Ryhmä on kulttuurisen olemassaolon pienin yksikkö ja se on myös pienin yksikkö, joka voi vastustaa valtakulttuuria. Kieli tulee nähdä koodina eikä suorana esityksenä todellisuudesta. Tutkimusta tehtäessä on oltava avoin erilaisille kommunikoinnin keinoille. Nuorten puheet voivat esimerkiksi olla ristiriidassa tekojen kanssa.

### 2.2.3 Integraalinen vaihe

Willisin (1978, 201) sosio-symbolisen analyysin viimeisen *integraalisen* vaiheen ideana on tarkastella kulttuuristen merkitysten rakentumista pidemmällä aikavälillä. Päämääränä on selittää homologioiden syntyä. Mihin nuorten antamat merkitykset pohjautuvat ja kuinka ne ovat muotoutuneet? Willisin mukaan kulttuuriset valinnat eivät ole sattumanvaraisia, vaan perustuvat joillekin kulttuurisille tunnusmerkeille, esimerkiksi ihmisten luokkataustan juurruttamille tavoille ja totumuksille.

Symbolisten materiaalien merkitykset nousevat materiaaleista ihmisten symbolisen työn eli merkityksellistämisen välityksellä. Willis viittaa symbolisten materiaalien objektiivisilla mahdollisuuksilla materiaalien sisäisiin rakenteisiin, jotka mahdollistavat rajatun määrän tulkintoja ja käyttötapoja. Materiaalien merkitykset eivät kuitenkaan nouse automaattisesti objektiivisista mahdollisuuksista, vaan ihmisten toiminta symbolisten materiaalien parissa muokkaa materiaalien objektiivisia mahdollisuuksia. Ja nämä mahdollisuudet vuorostaan vaikuttavat ihmisten tulkintakäytäntöihin. Tätä kehämäistä prosessia kutsutaan merkitysten integraaliseksi kierrättämiseksi. Se johtaa usein tiettyjen merkitysten kasautumiseen, mikä saa nämä merkitykset näyttämään sisäsyntyisiltä huolimatta niiden osittain sosiaalisesti määräytyneestä alkuperästä. (Willis 1978, 200; 2000, 24–26.)

Integraalinen analyysi ei voi olla täydellinen, sillä asioiden ja esineiden sosiaaliset merkitykset muovautuvat ja muuttuvat koko ajan sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Olennaista on kuitenkin se, että epävarmastikin tuotettu integraalinen analyysi tarjoaa historiaa ja dynamiikkaa homologiselle analyysille. (Willis 1978, 202–203.)

### 3 ETNOGRAFISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Etnografisen tutkimuksen juuret ovat antropologiassa, jossa on tarkoituksena kuvata ja ymmärtää tutkittavaa yhteisöä ja ihmisryhmää. Etnografista tutkimusotetta voidaan soveltaa esimerkiksi silloin, kun halutaan kuvata tai ymmärtää jonkin tietyn ryhmän tai laitoksen toimintaa, kuten koululuokan, sairaalan osaston tai nuorisotilan toimintaa. Luonteenomaista etnografialle on tutkijan osallistuminen ihmisten arkiseen elämään tietyllä ajanjaksolla ja katsoa, mitä siellä tapahtuu, mitä sanotaan, mitä kysytään – olla läsnä. Tutkija voi kerätä kentällä ollessaan oikeastaan mitä tahansa aineistoa, joka koskettaa tutkimusongelmia. Tutkimusaineistoa voi siis kerätä ja kasvattaa monin eri tavoin, mutta tyypillisimmät tiedonlähteet ovat havainnoinnin eri muodot sekä keskustelut ja haastattelut. Aineiston analyysissä tuodaan esiin erilaiset toiminnan sisältämät merkitykset, tarkoitus ja tavoitteet. Tulokset esitetään raportissa yleensä kirjallisina kuvauksina ja selityksinä. Tavoitteena on saada mahdollisimman monipuolisesti tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Hammersley & Atkinson 1995, 1; Metsämuuronen 2003, 171–173.)

Päätin toteuttaa etnografisen kenttätutkimuksen, koska se sopii hyvin nuorten median käytön ja sen merkityksellistämisen tutkimukseen. Lisäksi tutkimustani ohjaava sosio-symbolinen analyysi voidaan toteuttaa vain osallistumalla tutkittavien elämään ja arkeen ja seuraamalla heidän toimintatapojaan. Willisin (1978, 170) mukaan etnografia tekee parhaimmillaan, jotain mitä teoria ja selostukset eivät voi, se esittää ihmisten kokemukset minimoimatta niitä.

Etnografian tehtävänä on kuunnella ja kuulla. Hänet voidaan nähdä myös ikään kuin oppilaana. Hän on kentällä oppimassa informanteilta; tässä tapauksessa olen siis tutkijana oppimassa nuorilta heidän median käytöstään. Analysointi ja tulkinta on jatkuvaa, uusia kysymyksiä herää koko ajan. Etnografinen tietämys kasvaa tutkijalla pikkuhiljaa askel askeleelta läpi havainnoinnin, osallistumisen, keskustelujen, haastattelujen, erilaisten kentältä saatavan materiaalin keräämisen ja ihmettelyn kautta. (Hakala & Hynninen 2007, 211–214.)



### *3.1 Kentälle pääsy ja kentällä olo*

Etnografinen tutkija voi viettää kentällä pitkiäkin aikoja. Hänen asemansa kentällä on usein epävakaa eikä kentälle pääsy ole aina helppoa. (Tolonen & Palmu 2007, 89.) Oma tilanteeni oli hieman erilainen, sillä olin kentällä jo ikään kuin valmiiksi työskennellessäni nuorisotilassa. Tehtävänäni oli saada kaupungin sivistystoimenjohtajalta ja nuorilta lupa tutkimuksen tekoon, ja se onnistui melko helposti. Aiheestani oltiin kiinnostuneita.

Toisaalta, vaikka kentälle meneminen oli suhteellisen helppoa, oli asioita, jotka tekivät tutkimukseni teosta haasteellisemman. Nimittäin tuttuuden ja vierauden välimaastossa oleminen. Kenttä oli minulle ennestään tuttu ja toimin siellä myös työntekijänä. Se helpotti vuorovaikutustani nuorten kanssa. Nuoret kertoivat asioista minulle helpommin, kuin mitä olisi tapahtunut, jos olisin ollut heille täysin vieras tutkija. Heidän käyttäytymisensä ei muuttunut, vaikka oma roolini muuttui työntekijästä sekä tutkijaksi että työntekijäksi. Tässä herää myös kysymys siitä, muistivatko nuoret aina kaksoisroolini ja kertoivatko he asioita, joita eivät olisi kenties muuten kertoneet. Tämän tähden minun tulee olla erityisen tarkka tavastani raportoida ja huolehtia siitä, että nuorten anonymiteetti säilyy. He antoivat minun olla tutkijana ja reflektoidavana sisäpiiriläisenä (vrt. Coffey 1999, 57) heidän kentällään, joten minulla on velvollisuus tuoda esille heidän näkemyksiään ja kertomuksiaan mahdollisimman totuudenmukaisesti.

Coffey (2005, 222) huomauttaa, että tutkijan on työskenneltävä tuttuuden ja vierauden välimaastossa. Tutkijan on tunnistettava sekä tuttuuden että vierauden moniselitteisyys. On ymmärrettävä ympäristöjä, jotka eivät ole niin tuttuja ja toisaalta tehdä samaan aikaan analyttisesti vieraiksi sosiaalisia tilanteita, jotka oletamme tuntevamme ja ymmärtävämme. Erityisesti tähän sain kiinnittää tutkimukseni teossa huomiota. Minun oli ymmärrettävä, havainnoitava ja analysoitava ympäristöjä, jotka olivat minulle jo ennestään tuttuja uudella tavalla, tutkijan katseella.

### 3.2 Aineistonkeruu

Pääaineistoni koostuu **kenttämuistiinpanoista**, joita kirjoitin aina työpäiväni päätteeksi junassa ja kotona. Lisäksi hyödynsin kaikkea kentällä näkemääni ja kokemaani. Olin vahvasti vuorovaikutuksessa nuorten kanssa iltaisin. Keskustelin heidän kanssaan paljon ja kuuntelin myös heidän keskinäisiä keskustelujaan. Jos en ymmärtänyt, mitä he tarkoittivat, kysyin rohkeasti ja nuoret kertoivat mielellään tarkemmin. Seuraavaksi kerron tarkemmin osallistuvasta havainnoinnista, tekemästäni ryhmähaastattelusta ja havaintojani tukevasta kyselystä.

Etnografi käyttää kaikkia aistejaan havainnoidessaan yhteisöä: Hän katselee, kuuntelee, haistelee, maistelee ja tunnustelee. Muistiinpanojen kirjoittaminen havainnosta on aina tutkijan tulkintaprosessi, jossa tutkija tekee valintojaan siitä, missä, mitä ja miten hän kirjoittaa. Tutkija myös osallistuu aina jollakin tapaa tutkittavaan yhteisöön jo pelkällä läsnäolollaan. Erilaisia osallistumisen asteita on etnografisessa tutkimuksessa useampia. (Lappalainen 2007, 113–114.)

Osallistuva havainnointi on yksi etnografisen tutkimuksen päämenetelmistä ja sen kautta tutkija voi saada tietoa, jota ulkopuoliselle ei paljastettaisi. Havainnoinnin menetelmiä voidaan kuvata jatkumolla, jonka ääripäinä ovat osallistuva ja ulkopuolinen, objektiivinen havainnointi. (Spradley 1980, 60; Metsämuuronen 2003, 190.) Tosin osa tutkijoista näkee, että täysin ulkopuolista havainnointia ei voi olla (ks. Lappalainen 2007, 113–114). Osallistuvan havainnoinnin etuna on se, ettei tutkija luo tutkimustilannetta, vaan toiminta ja käyttäytyminen on autenttista. Samalla nousee kuitenkin esiin eettisiä ongelmia. Kuinka perusteellisesti tutkimuksesta on syytä kertoa tutkittavan ryhmän jäsenille. (Uusitalo 1991, 90.) Itse päädyin tekemään niin, että ilmoitin nuorille tehtävästä tutkimuksesta nuorisotilan ilmoitustaululla. Lisäksi kerroin tutkimuksesta nuorten kysyessä siitä tarkemmin. Kyseisen kaupungin sivistystoimenjohtajalta sain luvan tutkimuksen tekoon.

Havainnoidessani tein paperilapulle pieniä muistiinpanoja. Nämä muistiinpanot koskivat erityisesti tutkimuskysymysteni kannalta tärkeiksi kokemiani keskuste-

luja ja toimintoja, mutta varsinaista kenttäpäiväkirjaa kirjoitin kannettavalla tietokoneella välittömästi työpäivän jälkeen junassa ja kotona. Kenttämuistiinpanojen kirjaamiseen käytin kerralla yleensä 1-2 tuntia, riippuen siitä, kuinka paljon havainnoitavaa ja kirjoitettavaa oli. Lisäksi palasin tekstiin seuraavana päivänä ja luin lävitse tekemäni kenttämuistiinpanot lisäten niihin mieleeni mahdollisesti muistuneita asioita. Tutkimuksen ajalta kenttämuistiinpanoja pohdintoineen kerätyi yhteensä 36 sivua.

Muistiinpanoihin kirjasin nuorten median käyttöä, heidän keskinäistä vuorovaikutustaan, tekemisiä, sanomisia ja muiden reaktioita niihin. Lisäksi kirjasin kontekstietoja siitä, mihin aikaan ja millaisessa tilanteessa vuorovaikutus tapahtui. Havaintojen kirjaaminen jälkikäteen saattaa vaikeuttaa havaintojen teon systemaattisuutta ja alentaa niiden luotettavuutta (Uusitalo 1991, 90). Halusin kuitenkin työskennellä nuorisotilassa mahdollisimman luontevasti ja herättää tutkimuksen teollani mahdollisimman vähän huomiota. Toisaalta Coffey (1999, 127, 160) korostaa, ettei muistin merkitystä kuitenkaan tulisi vähätellä etnografisen tutkimuksen yhteydessä, koska se liittyy tutkimuskohteen kanssa elettyyn ja koettuun todellisuuteen. Etnografia on tapahtumien kokemista, muistamista ja muistikuvien järjestämistä kenttämuistiinpanoja apuna käyttäen.

**Ryhmähaastattelu.** Havainnointien tueksi halusin koota nuorista ryhmän, joiden kanssa kävisin tarkemman ja pitkäjänteisemmän keskustelun tutkimuskysymyksiini liittyen. Ajatuksena olisi, että rauhallisella haastattelutilanteella saisin nuorilta syvempää tietoa, kuin mitä olisin pelkällä havainnoinnilla saanut. Nuorille on luonteenomaista liikkua yhdessä joko pareittain tai isommissa ryhmissä. Tämän tähden ajattelin ryhmähaastattelun sopivan heille yksilöhaastattelua paremmin.

Annoin 18.11.2010 kuudelle nuorelle tutkimuslupakyselyn, sillä vaikka minulla on tutkimuslupa kaupungilta ja nuorilta, on kohteliasta ja eettisesti oikein pyytää lupa myös haastattelemieni alaikäisten nuorten vanhemmilta. Arvelin etukäteen, että kaikki nuoret eivät muista palauttaa tutkimuslupaa. Tiedostin myös sen, et-

teivät kaikki varmastikaan ole paikalla seuraavana torstaina. Kolme heistä kuitenkin palautti allekirjoitetun tutkimusluvan, joten heidän kanssaan pääsin keskustelemaan 25.11.2010 puolentoista tunnin ajan.

Jälkeenpäin ajatellen kolme haastateltavaa, kaksi tyttöä ja yksi poika, oli hyvä määrä. Kaikki saivat äänensä hyvin kuuluviin ja ilmapiiri oli rento. Haastateltavat olivat ystäviä keskenään. He olivat 13 -vuotiaita eli kuuluivat ikänsä puolesta nuorisotilan keskeisimpään kävijäjoukkoon. Haastattelutilanteessa minulla oli mukana kannettava tietokone, johon samanaikaisesti kirjasin asioita. Pyysin täsmentämään, jos en ymmärtänyt jotain tai olin epävarma siitä, olinko ymmärtänyt oikein. En kokenut haastattelun nauhoittamista tarpeelliseksi, sillä olen-  
naista ei ole puheen sanatarkka litterointi, vaan asioiden ymmärtäminen.

Ryhmähaastatteluille on tunnusomaista keskusteleva tunnelma ja osanottajien spontaani osallistuminen keskusteluun. Haastateltavista muodostuva ryhmä tuottaa yhdessä monipuolista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelija puhuu useille haastateltaville samaan aikaan ja toisaalta välillä kohdentaa kysymyksiä ryhmän yksittäisille jäsenille. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61.) Ryhmähaastattelun avulla on myös mahdollista saada nopeasti tietoa samanaikaisesti usealta vastaajalta. Lisäksi ryhmäkeskustelu oli ajatuksia herättävä kokemus nuorille. Kysymysteni johdosta he joutuivat itse pohtimaan kriittisesti omia mediavalintojaan. He täydensivät toistensa lauseita, ja sanoivat kenties enemmän kuin mitä yksinään ollessaan olisivat sanoneet. Yhden nuoren vastatessa jotain muut yhtyivät nuoren mielipiteeseen tai täydensivät sitä, vaikka eivät olisi yksin osanneet sitä näkökulmaa tuoda esille. Ryhmähaastattelussa haastattelijaan kohdistuu erilaisia paineita kuin yksilöhaastattelussa. Haastattelijan tulee varmistaa, että kaikilla osallistujilla on yhtäläinen mahdollisuus osallistua keskustelun kulkuun ja minimoida yksittäisten ihmisten dominointi haastattelussa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61–63.) Tässä kolmen nuoren haastattelutilanteessa jokainen nuori sai puheenvuoroja.

Etnografisessa haastattelussa on keskeistä haastattelukysymysten muotoutuminen kenttätöön ohessa. Esitetyt kysymykset eivät ole näin ollen muotoutu vain tutkijan esiymmärryksen avulla suhteessa aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen vaan myös suhteessa tutkimuskenttään. (Tolonen & Palmu 2007, 92.) Myös omat haastattelukysymykseni muotoutuivat aikaisempina havaintokertoina heidän kysymysten pohjalta.

Kysymyksiä ja keskusteltavien teemojen valinnassa auttoi myös marraskuun alkupuolella keräämäni **mediakysely**, jonka toteutin internetlomakkeella. Kyselyssä kysyin nuorilta, minkä verran he käyttävät mitään mediaa nuorisotilassa. Lisäksi kysyin heiltä mikä medialaite on heille tärkein ja miksi. Erilaisten tutkimusmenetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa kutsutaan triangulaatioksi, jonka käyttöä perustellaan sillä, että yksittäisellä tutkimusmenetelmällä on vaikeaa saavuttaa kattavaa ja monipuolista kuvaa tutkimuskohteesta (Eskola & Suoranta 1998, 69).

Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa median roolia tutkittavien nuorten elämässä ja nuorisotilassa. Kyselyn toisena tavoitteena oli taustoittaa ja tukea havainnoita tehtäviä tulkintoja. Vastaaminen kyselyyn oli luonnollisesti täysin vapaaehtoista, joten aivan kaikilta niinä kertoina tilassa käyneiltä en saanut vastausta. Lisäksi samaan aikaan liikkui myös tilan asiakaskysely, joten olen tyytyväinen, että kyselyyn vastasi 35 nuorta, 20 tyttöä ja 15 poikaa. Keskimääräinen kävijämäärä tutkimusajankohtanani oli 29 nuorta illassa. 13–15 -vuotiaita vastaajista oli 30 ja 16–17 -vuotiaita vastaajia oli 5. Pääosa vastaajista, kuten muutenkin tilassa kävijöistä, olivat siis yläkouluikäisiä. Kyselyssä oli sekä avoimia että vastausvaihtoehtoisia kysymyksiä. Kyselyyn vastaaminen sujui hyvin, vaikka joitakin kysymyksiä vastauksista liikkui.

Ote kenttämuistiinpanoista 11.11.2010:

Yksi tyttö kyseli kuinka virallisesti pitää vastaukset antaa.

Tyttö: Voinko kirjoittaa esim., että facessa? Vai pitääks laittaa et Facebookissa?

H: Joo, kunhan kirjoitat silleen, että mäkin ymmärrän.

Tyttö: Tuleeks tää varmasti vain sulle?

H: Joo, tulee vain mulle.

Tyttö: Ok, mä laitan tänne sulle sit viestin tänne... Ai tää ei näköjään hyväksy hymiöitä.  
Keskustelu kuvanee sitä, että olen ainakin johonkin porukkaan osittain kuuluva, haluavat laittaa minulle jotain, mitä eivät välttämättä vähemmän tutulle tutkijalle kertoisi. Kuulunen siis sisäpiiriin. Tämähän on etnografisessa tutkimusmenetelmässä on oleellista.

Seuraavassa kysymykset, joita kysyin nuorilta:

#### MEDIAKYSÉLYN KYSYMYKSET:

Sukupuoli: Mies/Nainen  
Minkä ikäinen olet?

#### **Television katselu:**

Kuinka usein katselet televisiota nuorisotilassa käydessäsi?

Vaihtoehdot:

En koskaan/Harvoin/Silloin tällöin/Usein/Joka kerta (vaihtoehdot ovat samat jokaisessa kuinka usein -kysymyksessä)

Mitä ohjelmia katsot?

#### **Tietokoneen käyttö:**

Kuinka usein käytät tietokonetta nuorisotilassa käydessäsi?

Mitä teet tietokoneella ollessasi?

#### **Internetin käyttö:**

Kuinka usein nuorisotilassa käydessäsi käyt internetissä?

Millä sivustoilla käyt internetissä?

#### **Sanomalehtien luku:**

Kuinka usein luet sanomalehtiä nuorisotilassa käydessäsi?

Mitä sanomalehtiä luet nuorisotilassa käydessäsi?

#### **Aikakauslehtien luku:**

Kuinka usein luet aikakauslehtiä nuorisotilassa käydessäsi?

Mitä aikakauslehtiä lue nuorisotilassa käydessäsi?

#### **Kännykän käyttö:**

Kuinka usein käytät kännykkääsi nuorisotilassa käydessäsi?

Millä tavoin käytät kännykkääsi nuorisotilassa ollessasi?

#### **Mp3-soittimen käyttö:**

Kuinka usein kuuntelet musiikkia mp3-soittimestasi nuorisotilassa käydessäsi?

Millaista musiikkia kuuntelet soittimestasi?

#### **Pelikonsoleilla pelaaminen:**

Kuinka usein pelaat pelikonsoleilla nuorisotilassa käydessäsi?

Mitä pelejä pelaat nuorisotilassa?

#### **Mikä on sinulle tärkein medialaite, miksi?**

#### **Muuta lisättävää mediankäytöstäsi nuorisotilassa?**

Tässä kohdin voit kertoa, mikäli vielä jollain muulla tavoin käytät mediaa tilalla ollessasi.

### *3.3 Aineiston analyysi*

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysitavat ovat moninaisia eikä voida sanoa olevan yhtä oikeaa tapaa analysoida aineistoa. Etnografisen analyysin periaatteenä on kuitenkin ymmärtää, mistä tutkittavassa kulttuurisessa ilmiössä on kyse. Etnografi pyrkii tutustumaan keräämäänsä aineistoon perusteellisesti ja löytämään aineistoa luonnehtivia periaatteita ja ajatusmalleja. (Hammersley & Atkinson 1995, 209–214. )

Etnografisessa tutkimuksessa analyysivaihe ei ole selvästi erotettavissa oleva itsenäinen vaihe tutkimusta, vaan se alkaa jo ennen kenttävaihetta, silloin kun muokataan tutkimuskysymyksiä ja perehdytään teoriaan. Analyysi jatkuu koko tutkimuksen teon ajan. Muodollisesti analyysin voidaan sanoa alkavan muodostua muistiinpanoista, mutta epämuodollisesti se alkaa jo tutkijan ideoista. (Hammersley & Atkinson 1995, 205.) Havainnoidessani huomasin kiinnostavia asioita, joihin kiinnitin jatkossa enemmän huomiota. Kenttämuistiinpanoihini kirjoitin näistä havainnoista ja viittasin myös aiempiin havaintoihini. Tällä tavoin analyysin muotoutuminen alkoi jo pikkuhiljaa aineistonkeruuvaiheessa.

Keskeisenä teoriana tutkimuksessani on Paul Willisin (1978) sosio-symbolinen analyysi, jossa ihmisten merkityksellistämisprosessit ovat erityisen tärkeitä. Tällöin analyysia tehdessä on otettava huomioon tutkimukseen osallistuvien nuorten merkityksellistämisprosessit. Etnografisen kirjoittamisen tavoitteena on välittää lukijalle etnografian teoreettisesti käsitteellistetty tulkinta kulttuurisen ryhmän jäsenten tulkinnoista. Nämä tulkinnat koskevat ryhmän jäsenten tapahtumille ja välineille antamia merkityksiä ja nämä merkitykset tulisi välittää kirjoittamalla. (Willis, 2000, xii.) Tutkijan tulee kuitenkin myös muistaa, ennakkoletukset suuntaavat sitä, mihin hän kiinnittää huomiota. Havainnointi on hyvin subjektiivista ja inhimillistä toimintaa. Toisaalta subjektiivisuus on myös rikkaus, joka kuvaa arkielämän monivivahteisuutta ja tulkintojen runsautta. (Eskola & Suoranta 1998, 103–104.) Tästä syystä halusin tutkimuksen alussa tuoda esille myös esiyymmärrystäni ja käsitystäni mediakasvatuksesta. Willis korostaa sekä teoreettisen käsitteellistämisen merkitystä etnografisen aineiston tulkinnassa

että etnografian kykyä yllätyä ja muuttaa käsityksiään tapahtumien luonteesta. Yllättyminen ei ole mahdollista, jollei tutkija tiedosta omia ennakkokäsityksiään. (Willis 2000, 113.)

Kaiken kaikkiaan aineiston tulkinta oli kokonaisvaltainen prosessi, jossa eri aineistojen väliset ristiriitaisuudet ja yhdenmukaisuudet ohjasivat tulkintaprosessia ja tulosten käsitteellistämistä. Luokittelin ja teemoittelin aineistoa nuorten käyttämien eri medioiden avulla. Aluksi keskityin yleiskuvan saamiseen ja sen jälkeen siirryin erityisesti hahmottamaan niitä merkityksiä, joita nuoret rakensivat median käytölleen. Pyrin säilyttämään tuloksista kerrottaessa nuorten näkökulman käyttämällä haastattelulainauksia ja sitomalla tilannetta kontekstiinsa käyttämällä otteita kenttämuistiinpanoista.

Tuloksista kerrottaessa nimitän tutkittavia ainoastaan erääksi tytöksi tai pojaksi. Ei ollut järkevää nimetä pseudonyymejä kaikille tutkimukseen osallistuville. Vaikka paikalla olivat lähes aina tietyt vakionuoret, vaihtuvuus oli kuitenkin sen verran suurta, että raportista tulisi kovin sekava, jos koodaisin ja nimeäisin kaikki erikseen. Heidän omia nimiään en käytä myöskään sen vuoksi, jotta tutkittavien anonymiteetti säilyy. Ryhmähaastatteluun osallistuneista pojan merkitsen P:llä ja tytöt erottelen numeroin T1 ja T2. Saadakseni otteet kenttämuistiinpanoista selkeästi erotettua muusta tekstistä sisensin ne. Otteet ryhmähaastattelusta sisensin ja kursivoin.



## 4 NUORISOTILA MEDIAN YMPÄRÖIMÄNÄ

Willisin (2000, 48) mukaan suurin osa merkitysten tuotannosta ja vuorovaikutuksestamme toisten ihmisten kanssa ei ole välitöntä ja ekspressiivistä, vaan tapahtuu esineiden ja tavaroistuneiden suhteiden välityksellä. Televisio, radio, elokuva, lehdet, musiikki, kaupallinen tanssi, tyyli, muoti ja kaupalliset vapaa-aanviettotavat lisäävät välillistä vuorovaikutusta toistemme kanssa. Lisään listaan vielä internetin ja sosiaalisen median, jotka ovat entisestään lisänneet tätä kehitystä välineelliseen vuorovaikutukseen. Johdannossa kuvailin hieman nuorisotilan mediavälineistöä, joka on tilalla ahkerassa käytössä. Lisäksi nuorilla on mukanaan omia laitteita, lähinnä kännyköitä, kameroita ja mp3-soittimia.

Tämä luku keskittyy pääosin Willisin analyysin ensimmäiseen vaiheeseen, jossa keskitytään määrällisiin havaintoihin. Kerron havaintojeni ja kyselyn pohjalta, kuinka paljon tutkimani nuoret käyttävät eri medioita nuorisotilassa. Omien havaintojen vahvistajina toimivat aikaisemmat tutkimukset nuorten median käytöstä. Tutkimuksia vertaillessa saa olla tarkkana, sillä nuorten mediamaailmat muuttuvat nopealla tahdilla ja tällä tavoin vertailu on myös riskialtista. Kuitenkin Nopparin, Uusitalon, Kupiaisen ja Luostarisen (2008) tutkimus ”Mä olen nyt online!” Lasten mediamaailma muutoksessa.” avartaa hyvin suomalaisten lasten ja nuorten mediankäyttöä ja mediamaailmaa. Tutkimuksen mukaan nuoret ovat hyvin monipuolisia median käyttäjiä, ja useita eri medioita käytetään yhtäaikaaisesti (Noppari ym 2008, 141). Tähän tutkimukseen on myös ilmestynyt jatkoa, kun julkistettiin Naamatusten verkossa – Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 2 (Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011). Lisäksi tutkimus: Muuttuvat teksti- ja mediamaisemat. Oppilaat ja opettajat kielten ja tekstien käyttäjinä koulussa ja vapaa-ajalla (Luukka, Pöyhönen, Huhta, Taalas, Tarnanen & Keränen 2008) antaa hyvää tukea ja vertailukohtaa havainnoilleni ja kyselyn tuloksille.

Nuorisotilassa on monipuolisesti mediavälineistöä käytettävissä. Esimerkiksi televisio dvd -laitteineen odottaa salissa katselijoitaan. Noppari ym. (2008, 141)

toteaa tutkimuksessaan, että suomalaisista sarjoista Salatut Elämät kiinnosti edelleen nuoria, kuten Luukan ym. (2001, 56) tutkimuksessakin selvisi kymmenen vuotta aikaisemmin. Tämän saman havainnon saattoi tehdä myös nuorisotilassa. Salatut Elämät oli ainoa sarja, jota siellä seurattiin toisinaan, tosin vaikutusta on myös sillä, että nuorisotila meni kiinni kahdeksalta ja monet nuorten suosikkisarjat esitetään televisiossa myöhemmin. Välillä nuoret katselivat teksti-tv:n välitykselle suomalaisjoukkueiden pelitilanteita.

Sanomalehtien lukeminen liitteineen kuului Nopparin ym. (2008,141) tutkimuksen mukaan monien nuoren aamurutiineihin. Nuorisotilassa on luettavissa myös paikallisia sanomalehtiä, tosin kiinnostus niihin näkyi lähinnä silloin, kuin lehdesä juttuja omista ystäväistä, tutuista tai selkeästi itseä kiinnostavista asioista.

Ote kenttämuistiinpanoista 28.10.2010:

Eräs poika kysyy: "Tuleeks tänne [paikan nimi] Sanomat?"

H: Tuleehan ne. Minnehän uusin numero on laitettu?.

Lähdemme etsimään ja keittiöstä löydämme lehden. Hän rupeaa lukemaan, oli eilisen lehti. Sanoo, että sekin on liian vanha. Kysyn ilmestyikö lehti myös tänään?

Poika: Ei, huomenna vasta.

H: Mitä luet?

Poika: [paikallisen jalkapalloseuran] päättäjaisistä.

H: Okei, urheilujutut siis kiinnostavat:

Poika: Joo.

Musiikkilehdille, sarjakuville; lähinnä Aku Ankalle sekä nuorille suunnatuille lehdille: Demille, Suosikille, ja Cosmopolitanille, löytyi myös lukijakuntaa nuorisotilan nuorista. Lehdet on tilattu nuorisotilalle nuorten toiveiden mukaisesti, toki nuorisohjaajat ovat osittain käyttäneet lehtitilauksissa myös omaa harkintaa, ja nuorten kanssa on yhdessä pohdittu, miksi esimerkiksi Jallu ei ole soveltuva lehti nuorisotilalle.

Nuorisotilassa on 12 tietokonetta, joita nuoret voivat vapaasti käyttää internetissä liikkumiseen, pelaamiseen, Messengerissä jutteluun ja koulutehtävien tekoon. Tietokoneet olivat tilassa ahkerassa käytössä. Suosituin sivusto oli Facebook. Nettipelien pelaaminen oli melko yleistä. Tilan nuoret eivät olleet homogeeninen joukko suhteessa mediaan. Esimerkiksi internetpelien

pelaamisessa oli selkeästi havaittavia eroja siinä, miten paljon ja ketkä nuorista pelasivat. Oli heitä, jotka olivat kaiken sallitun ajan koneella pelaamassa, poikia lähes kaikki. He pelasivat paljon nettipelejä Facebookissa ja pelisivustoilla. Nuorisotilassa ei ole montakaan ostettua tietokonepeliä, joten pelaaminen painottui näihin pikkupeleihin. Vaikka ryhmähaastattelussa yksi nuori koki, että pelaamisen suosio oli vähentynyt, pelasi hän itse pelejä päivittäin.

Ote ryhmähaastattelusta:

*T1: Pelit on menettänyt suosiotaan, tietokoneelle, internetille, Facebookille ja kaikille, ei ihmisil oo enää aikaa pelata.*

*H: Entä esimerkiksi Facebookin pikkupelit.*

*T1: Mä en tajua Farmvilleä, joku oli tappanut lapsensa ku oli pelannut Farmvilleä ja lapsi oli tullut häiritsee, ihmeellistä, en tajuu. Niin ja pelailtua tulee usein silloin ku pitää kokeesee lukea.*

*P: Ja pimeellä, syksyllä ja talvella pelaan enemmän kuin kesäaikaan.*

*H: Kuin usein pelaatte?*

*T1: Superpokee pelaan joka päivä,*

*P: Aika usein pelaan, ehkä jonkun verran joka päivä, aikaa en ihan osaa sanoa, jos ei ole mitään muuta tekemistä niin pelaan.*

*T2: Emmä niin usein pelaa. En päivittäin.*

Oli jonkin verran nuoria, erityisesti tyttöjä, jotka viihtyivät enemmän kädentyötilassa tai pelailemassa lautapelejä. Heitä ei koneella juurikaan näkynyt muuta kuin hetkittäin tarkistamassa esimerkiksi Facebookista, mitä muille kuuluu. Lisäksi oli nuoria, jotka olivat välimaastossa. He kävivät välillä koneilla esimerkiksi Facebookissa pelailemassa nettipelejä ja tarkistamassa uutisia Iltasanomien tai Iltalehden sivuilta. Viihdeuutiset ja omaa arkea koskevat asiat olivat suurimpia keskustelun herättäjiä.

Ote kenttämuistiinpanoista 18.11.2010

Iltapäivälehtien sivustoja luettiin Facebookissa oleilun lisäksi tänään paljon. Mahdollisesti kouluun tuleva sokerijuomien kieltö herätti myös paljon keskustelua niin isompien kuin pienempienkin nuorten keskuudessa. Monet kokivat sen turhaksi hyysäykseksi .

Nuoret tuovat persoonaansa esiin myös musiikkivalintojensa kautta, musiikki oli erottautumisen väline (Noppari ym. 2008, 112–115). Toisten musiikkimaulle uskalletaan nauraakin ja toisaalta monelle oma musiikkimaku voi olla myös arka paikka, eikä nuori halua tai ole aina valmis kuulemaan siihen liittyvää kri-

tiikkiä. Oma musiikkimaku halutaan pitää itsellä. Willis (2003, 409) myös toteaa, että omalla pukeutumisella ja sillä, millaista musiikkia nuoret kuuntelevat, nuoret luovat hierarkkisia sosiaalisia järjestyksiä. Esimerkiksi tällaista keskustelua käytiin aiheesta yhtenä iltana atk-tilassa, jossa tyttö ja poika istuivat vierekkäisillä koneilla ja tyttö kuunteli kuulokkeilla musiikkia YouTubesta. Monet kuuntelivat musiikkia myös kännykällään ja MP3-soittimellaan.

Ote kenttämuistiinpanoista 28.10.2010:

Poika: ”Mitä hemmetin chachachaa musiikkia sä oikein kuuntelet?”

Tyttö: ”Ei kuulu sulle!”

Poika: ”En mä millään pahalla se vaan kuulosti kuulokkeiden kautta siltä. En mä millään pahalla, siis hei ei tarvi suuttua. En mä pahalla meinaa.”

Tyttö: ”Kvaak kvaak. Älä kaakata kuin ankka. Mee hoitoon.”

Poika ottaa huumorilla ja lauleskelee: ”Hei mutsi, en ole syönyt mun lääkkeitä..”

Toinen poika vielä osallistuu keskusteluun ja toteaa: ”Sen huomaa!”

Nuoret käyttivät useita mediavälineitä samanaikaisesti, esimerkiksi kännykän tai MP3-soittimen välityksellä saatettiin kuunnella musiikkia samaan aikaan kun olttiin internetissä ja pelattiin Facebookissa jotakin pikkupeliä. Kännykän välityksellä nuoret lähettivät toisilleen myös musiikkia. Televisio oli välillä päällä, he katsoivat lähinnä Salattuja Elämiä ja saattoivat teksti-tv:n välityksellä seurata jääkiekkopelien tilanteita. Tietokone ja internet sekä kännykät edustivat selvästi tärkeimpiä medioita nuorille. Vaikka tilassa oli luettavissa myös sanomalehtiä ja aikakauslehtiä, niiden käyttö oli huomattavasti vähäisempää.

Nuorten vuorovaikutuksen voi kuvata olleen välillä hyvinkin välittyntä, kuten Willis (2000, 48) kirjassaan toteaa. Vaikka he istuivat vierekkäisillä koneilla atk-tilassa, he saattoivat hyvinkin keskustella keskenään Messengerin välityksellä.

Ote kenttämuistiinpanoista 11.11.2011:

Loppupuolella iltaa noin puoli kahdeksan aikaa kaksi tyttöä huvittelevat ja keskustelevat toistensa kanssa Messengerissä, vaikka istuvatkin vierekkäisillä koneilla. He haukkuvat ja nimittävät toisiaan mitä kummallisimmilla nimillä, mutta hauskaa näyttää olevan. He lähtevät kyllä vähän ”tapellen” pois illalla tilasta.

Välillä kovakin nimittely ja herjaaminen kuuluvat nuorten elämään ja tapaan keskustella toistensa kanssa, se näyttää olevan juuri sitä nuorten identiteettien

rakentamista ja muovailua. Nuoret joutuvat pohtimaan sitä, millainen nuori olen ja millaiseksi haluaisin tulla ja toisaalta sitä, millaisena muut nuoret minut näkevät.

Yhteenvedona tästä analyysin indeksaalisesta osuudesta voidaan todeta, että tutkimuksessa on paljon yhteneväisyyttä aikaisempiin tutkimuksiin, joita nuorten media-arjesta on tehty. Esimerkiksi Luukan ym. (2008, 171) tutkimushankkeen tuloksissa on paljon sellaista tietoa, jota tämä tutkimus vahvistaa. Kyseisen tutkimuksen mukaan nuoret ovat hyvin monipuolisia median käyttäjiä ja useita eri medioita käytetään yhtäaikaisesti. Televisiota katsotaan paljon kotona ja uusmediat ovat painottuneesti esillä nuorten arjessa. Esimerkiksi tiedonhaun ensisijainen paikka oli internet. Yhdeksäsluokkalaisista peräti 92 % käyttää ensisijaisesti internetiä tiedonhakuun, kun taas kirjoja tiedonhakuun käytti ensisijaisesti vain 6 % yhdeksäsluokkalaisista. (Luukka, Pöyhönen, Huhta, Taalas, Tarnanen & Keränen 2008, 171.)

Kyseinen tutkimus on verrannut opettajien ja oppilaiden varsin erilaisia media-maailmoja toisiinsa. Oppilailla internet oli vahvasti yleismedia, jota käytetään sekä tiedonhakuun, rentoutumiseen että sosiaalisten suhteiden ylläpitoon. Opettajat sen sijaan käyttävät erityisesti painettuja tekstejä, kuten sanomalehtiä, kaunokirjallisuutta ja tietokirjallisuutta. Uusmedian käyttö painottuu lähes yksipuolisesti sähköpostin käyttöön ja www-sivujen selailuun. Opettajat ovat media-käytössään vapaa-ajallaan enemmän vastaanottajan roolissa, kun taas oppilailta toimijan ja osallistujan roolit ovat vahvasti läsnä. (Luukka ym. 2008, 237.) Nämä toimijan ja osallistujan roolit ovat nuorisotilan nuorten toiminnassa myös vahvasti läsnä.

Tammikuussa 2011 julkaistun mediatutkimuksen mukaan internet on tärkein media alle 35 -vuotiaiden keskuudessa (Helsingin Sanomat, 21.1.2011) ja sama tulos tuli selville myös omassa kyselyssäni. Kyselyyn vastanneista 35 nuoresta 12, eli noin kolmasosa piti tietokonetta/internetiä tärkeimpänä mediavälineenä. Toiselle sijalle nousi kännykkä 9 äänellä, tosin 11 nuorta ei osannut sanoa, mikä on heille kaikkein tärkein medialaite. Vain kaksi nuorista piti tärkeim-

pänä televisiota ja yksi mainitsi filosofisesti itselle tärkeimmäksi medialaitteeksi hyvän yhteistyön. Alapuolella (Taulukko 1) on taulukoituna nuorten vastaukset kysymykseen tärkeimmästä medialaitteesta.

Tärkein media-laite	Tytöt (N=20)	Pojat (N= 15)	Yhteensä (N=35)
Tietokone/internet	8 (40 %)	4 (27 %)	12 (34 %)
Kännykkä	5 (25 %)	4 (27 %)	9 (26 %)
Televisio	2 (10 %)	0 (0 %)	2 (6 %)
Yhteistyö	1 (5 %)	0 (0 %)	1 (3 %)
Ei osaa sanoa	4 (20 %)	7 (46 %)	11 (31 %)

Taulukko 1: Tärkein media-laite

Tämän luvun lopussa on yhteenvetona taulukon muodossa, minkä verran nuoret käyttivät uusmediaa (taulukko 2) ja massamediaa (taulukko 3) nuorisotilassa. Tietokone, internet ja kännykkä selvisivät tälläkin mittarilla voittajina. MP3-soittimien käyttö ja pelinkonsolilla pelaaminen oli huomattavasti vähäisempää. Noin kaksi kolmasosaa nuorista totesi, ettei pelaa lainkaan tilalla pelikonsoleilla tai kuuntele musiikkia MP3-soittimesta.

<b>Tietokoneen käyttö</b>	Tytöt (N=20)	Pojat (N=15)	Yhteensä (N=35)
Joka kerta	4 (20 %)	4 (27 %)	<b>8 (23 %)</b>
Usein	4 (20 %)	7 (46 %)	<b>11 (31 %)</b>
Silloin tällöin	5 (25 %)	3 (20 %)	8 (23 %)
Harvoin	5 (25 %)	1 (7 %)	6 (17 %)
En koskaan	2 (10 %)	0 (0 %)	2 (6 %)
<b>Internetin käyttö</b>			
Joka kerta	4 (20 %)	5 (33 %)	<b>9 (26 %)</b>
Usein	5 (25 %)	6 (40 %)	<b>11 (31 %)</b>
Silloin tällöin	3 (15 %)	3 (20 %)	6 (17 %)
Harvoin	5 (25 %)	1 (7 %)	6 (17 %)
En koskaan	3 (15 %)	0 (0 %)	3 (9 %)
<b>Kännykän käyttö</b>			
Joka kerta	6 (30 %)	4 (26 %)	<b>10 (29 %)</b>
Usein	5 (25 %)	6 (40 %)	<b>11 (31 %)</b>
Silloin tällöin	7 (45 %)	1 (7 %)	8 (23 %)
Harvoin	2 (10 %)	3 (20 %)	5 (14 %)
En koskaan	0 (0 %)	1 (7 %)	1 (3 %)
<b>MP3-soittimen käyttö</b>			
Joka kerta	0 (0 %)	1 (7 %)	1 (3 %)
Usein	1 (5 %)	2 (13 %)	3 (9 %)
Silloin tällöin	3 (15 %)	1 (7 %)	4 (11 %)
Harvoin	3 (15 %)	1 (7 %)	4 (11 %)
En koskaan	13 (65 %)	10 (67 %)	<b>23 (66 %)</b>
<b>Pelikonsoleilla pelaaminen</b>			
Joka kerta	1 (5 %)	1 (7 %)	2 (6 %)
Usein	1 (5 %)	0 (0 %)	1 (3 %)
Silloin tällöin	1 (5 %)	3 (20%)	4 (11 %)
Harvoin	5 (25 %)	2 (13 %)	7 (20 %)
En koskaan	12 (60 %)	9 (60 %)	<b>21 (60 %)</b>

Taulukko 2: Uusmedian käyttö nuorisotilalla

Taulukossa 2 hämmentää muutaman tytön vastaus siitä, etteivät he käytä koskaan internetiä tai tietokonetta nuorisotilassa, vaikka kyselyyn vastattiin tietokoneen ja internetin kautta. Muutoin nuorten vastaukset vaikuttavat johdonmukaisilta. Seuraavasta taulukosta (taulukko 3) näkee hyvin sen, että perinteiset massamediat olivat aika häviävässä roolissa nuorten arjessa heidän viettäessään aikaa nuorisotilassa. Puheista päätellen televisiota kyllä seurattiin ko-

tona enemmän, mutta se ei kuulunut kovinkaan vahvasti nuorisotilan arkeen. Peräti kaksi kolmasosaa totesi katsovansa televisioita nuorisotilassa vain harvoin tai ei koskaan.

Sanomalehdet ja aikakauslehdet kokivat vielä suuremman tyrmäyksen, kun vastaajista noin kolme neljästä ilmoitti, ettei koskaan lue nuorisotilassa sanomalehtiä tai aikakauslehtiä. Tosin joukkoon mahtui niitäkin, jotka sanoivat lukevansa lehtiä joka kerta tai usein.

<b>Televisioin käyttö</b>	Tytöt (N=20)	Pojat (N=15)	Yhteensä (N=35)
Joka kerta	2 (10 %)	1 (7 %)	3 (9 %)
Usein	0 (0 %)	4 (27 %)	4 (11 %)
Silloin tällöin	2 (10 %)	4 (27 %)	6 (17 %)
Harvoin	8 (40 %)	4 (27 %)	<b>12 (34 %)</b>
En koskaan	8 (40 %)	2 (13%)	<b>10 (29 %)</b>
<b>Sanomalehtien luku</b>			
Joka kerta	0 (0 %)	1 (7 %)	1 (3 %)
Usein	1 (5 %)	1 (7 %)	2 (6 %)
Silloin tällöin	3 (15 %)	1 (7 %)	4 (11 %)
Harvoin	0 (0 %)	1 (7 %)	1 (3 %)
En koskaan	16 (80 %)	11 (72 %)	<b>27 (77 %)</b>
<b>Aikakauslehtien luku</b>			
Joka kerta	1 (5 %)	0 (0 %)	1 (3 %)
Usein	0 (0 %)	1 (7 %)	1 (3 %)
Silloin tällöin	1 (5 %)	1 (7 %)	2 (6 %)
Harvoin	6 (60 %)	0 (0 %)	6 (17 %)
En koskaan	12 (30 %)	13 (86 %)	<b>25 (71 %)</b>

Taulukko 3: Massamedian käyttö nuorisotilalla



## 5 MEDIA SOSIAALISUUDEN JA OSALLISUUDEN VÄLINEENÄ NUORILLE

Tämä luku pohjautuu Willisin sosio-symbolisen analyysin *Homologiseen* vaiheeseen, joka on Willisin mukaan sosio-symbolisen analyysin tärkein vaihe. Kerron nuorten median käytön merkityksistä; kuinka he median kautta merkityksellistävät asioita. Mitä he kuuntelevat, mitä he seuraavat televisiosta ja miksi? Millä sivustoilla he käyvät internetissä, miksi? Miten he tuottavat mediaa, miksi ja millä perustein he laittavat esimerkiksi videoita YouTubeen? Millaisia mahdollisuuksia ja merkityksiä nuorisotila tarjoaa median käytölle?

### *5.1 Sosiaalista mediaa ja kännyköitä*

Havaintojeni ja kyselyni perusteella voi todeta, että internet oli tärkein media nuorille. Rydin ja Sjöberg (2010, 94) korostavat internetin merkitystä nuorten sosialisoitumisessa. Heidän mukaansa internet tarjoaa nuorille alustan sosialisoitumiselle ja itsensä julki tuomiseen, ja internet on täten tullut osaksi nuorten identiteetin muodostusprosessia. Boyd (2008,137) jatkaa, että yhteisön normit ja säännöt tarjoavat vain kollektiivisesti kuvitellut rajat toiminnalle. Nuorten täytyy itse päättää, kuinka he haluavat asettautua niihin kehyksiin, joita sosiaalinen yhteisö, kuten Facebook tai MySpace tarjoavat. Nuorten sosiaalinen identiteetti on määritelty osittain nuorten omasta toimesta ja osittain toisten toimesta.

Noin puolet nuorista sanoi käyttävänsä Facebookia nuorisotilassa. Se oli selkeästi suosituin sivusto, jolla nuoret kävivät. Siellä he kirjoittelivat juttuja toisten seinille, lisäsivät kuvia ja pelasivat pelejä. Lisäksi osa nuorista käy myös YouTube -sivustolla, Messengerissä, IRC-Galleriassa ja MySpacessa. Joitakin mainintoja tuli myös iltapäivälehtien ja mtv3:n sivustoista, samoin joitakin urheilusivuilta. Eniten nuoret käyttivät sosiaalisuutta ja vuorovaikutusta vaativia sivustoja.

Uusitalon ym. tutkimuksen (2011, 93) tutkimuksen mukaan Facebookin suosio

oli kasvanut merkittävästi nuorten parissa. Facebookista oli tullut tärkeä nuorten sosiaalisen verkostoitumisen alue, joka valtaa aikaa muilta viestintäkanavilta. Syyt Facebookin suosion kasvuun olivat pääosin sosiaalisia. Moni kyseisessä tutkimuksessa haastatelluista 11- ja 14-vuotiaista kertoi liittyneensä Facebookiin kavereiden vuoksi, siksi että hekin olivat siellä. Tämän saman syyn kertoivat myös tutkimani nuoret ja saman vastauksen on saanut myös Boyd (2008, 126) tutkiessaan, miksi nuoret rakastavat sosiaalisia yhteisöpalveluja. Hän tosin keskittyi tutkimuksessaan erityisesti MySpaceen. Toinen syy Facebookin menestykseen oli sen tarjoamat monipuoliset palvelut. Se tarjoaa virtuaalisen näyttätymisaluetta, pikaviestintämahdollisuuden, fanitusryhmiä ja pelejä saman osoitteen alla (Uusitalo ym. 2011, 193).

Kysyin nuorilta ryhmähaastattelussa, miksi he käyttävät sosiaalista mediaa niin paljon. He sanoivat käyttävänsä sosiaalista mediaa kavereiden takia ja kuluttaakseen aikaa.

Ote ryhmähaastattelusta:

*T1: Olen kavereiden takia Facebookissa*

*T2: Et on sivuja missä käydä, muuten kävis vaan Galleriassa. Siellä saa aikaa kulumaan ja Facebook on kivempi ku Galleria.*

*H: Mitä teette siellä, mikä siellä on parasta?*

*T1: Helppo yhteydenotto, voi kysyä kaverilta vaikka läksyistä, jos on samaan aikaan Facebookissa.*

Seurailin nuorten toimintaa myös Facebookissa. Huomasin että, mikäli avoimessa mediatoiminnassa otimme kuvia tai videonpätkiä ja muokkailimme niitä, nuoret halusivat yleensä saman tien laittaa niitä kuvia myös Facebookiin. Kuvat, niiden ottaminen ja lataaminen Facebookin tai IRC-Galleriaan oli tärkeää, sillä nuoret halusivat saada kuvistaan kommentteja toisilta. Myös joidenkin nuorten käsitys perheestä, ainakin Facebook-maailmassa, oli hyvin erilainen kuin mitä se perinteisesti on.

Ote kenttämuistiinpanoista 9.12.2011:

Yksi tyttö on lisännyt Facebookinsa perheenjäseniksi, kuten tyttärekseen, siskokseen sellaisia, jotka eivät niitä oikeasti ole, joten halusin kysyä siitä.

H: "Miksi olet laittanut kavereitasi siskoiksesi tai serkuiksesi, vaikkeivat he oikeasti ole niitä. Tietävätkö kaverisi?"

Tyttö: "Siks kun oon hullu ja hassu. Ja me laitettiin ne yhdessä. Ja

ollaan laitettu silleen ristiin et toisella toinen onki tati ja toisella tytär.”  
H: ”Okei”  
Tyttö: ”Mä lisään [pari nuorisotilalla olevaa tyttöä] tänne perheeseen.”  
H: ”Eiköhän sun kannata kysyä eka heiltä sopiiko se heille?”  
Tyttö: ”Kyl se sopii.”  
H: ”Mä loukkaantuisin, jos joku lisäisi semmosta tietoo musta, mikä ei ole totta multa kysymättä.”  
Tyttö: ”No mä laitan nää eka, ja kysyn sit onks se ok. Saa nää pois sitte, jos ei oo ok.”

Tyttö huomasi kuitenkin kyseisten nuorten olevan vielä nuorisotilassa ja kysyi heiltä sopiiko se, että hän lisää heidät perheenjäsenikseen. Tämän jälkeen hän hieman huvittuneesti naurahti minulle asenteella; kyllähän tiesin, että se sopii. Minä työntekijänä/tutkijana en ymmärtänyt heidän toimintatapojaan. Hassuttelu ja huvittelu on osa nuorten tapaa toimia median kanssa. Lisäksi voinee pohtia myös sitä, haluavatko nuoret osittain irtaantua sekä vanhemmista että perheestään ja tuoda tällä tavoin esille heille tärkeitä ihmisiä.

Usein nuoret menivät heti nuorisotilaan saapuessaan ensimmäiseksi tarkastamaan Facebook -profiilinsa. He halusivat nähdä, mitä uusia juttuja ja kuvia kaverit olivat mahdollisesti laittaneet Facebookiin. Välillä nuoria myös kummastutti toisten toiminta Facebookissa eikä toisten toimintaa aina hyväksytä.

Ote kenttämuistiinpanoista 18.11.2011:

Pari nuorta meni heti ensimmäiseksi Facebookiin saapuessaan tilaan puoli viiden aikaan. He huomaavat, että kaverit ovat lisänneet kuvia, joihin ovat merkanneet heidät mukaan. Toinen nuorista ihmettelee kuka näitä kuvia oikein merkkaillee, eihän häntä tässä kuvassa näy! Toinen epäilee yhtä luokkalaistaan ja kummastelee samaa. He aikovat selvittää asian.

Haastattelussa kysyin nuorilta myös heidän luottamuksestaan sosiaalista mediaa kohtaan, sillä havaintojen perusteella sosiaalisella medially oli suuri rooli nuorten arjessa.

Ote ryhmähaastattelusta:

*T1: Jos mä oon menossa lomalle, niin en laita sinne, et oon menossa lomalle, ettei tule ryöstöä, kun tieto voi mennä kolmansille osapuolille.*  
*H: Onko joku neuvonut toimimaan niin?*

*T1: Äiti ja isä ovat sanoneet siitä*

*T2: Jos mä meen vaan päiväksi jonnekin, niin saatan siitä kertoakin Facebookissa, muuten en.*

Keskustelussa tuli puhetta myös yleisesti Facebookista ja siitä, millaista tietoa sinne kannattaa ja on turvallista laittaa. Ryhmähaastateltavista kahdella oli profiili Facebookissa, ja yksi sanoi kuuluvansa vielä enemmistöön, eli siihen joka ei kuulu Facebookiin. Vähemmistöhan suomalaisista on Facebookissa, vaikka nuoren näkökulmasta voi monesti tuntua, että suurin osa kavereista on Facebookissa tai jossain muussa yhteisöpalvelussa jäsenenä.

Ote ryhmähaastattelusta:

*H: Mitäs mieltä olette Facebookin turvallisuudesta?*

*T1: Nehän säilyttää kaikki tiedot, mutta ne poisti sen pykälän kuitenkin, siitä että saavat kaikkia tietoja laittaa eteenpäin. Ja kun ei me olla laitettu sinne osoitteita eikä puhelinnumeroita, tuskin kukaan pystyy identiteettiä varastamaan. Jos sinne pitäis laittaa kaikki ihme tunnukset, puhelinnumerot ja osoitteet niin en vältämättä rekisteröityis ollenkaan.*

*T2: En mäkään kyllä rekisteröityis, jos pitäis laittaa osoitetta ja tällästä. Ei osotteita ja puhelinnumeroita nettiin, paitsi kun galleriassa pitää tilata tunnus puhelimella.*

Yleisesti ottaen nuorilla oli hyvin erilaisia tapoja käyttää sosiaalisia medioita. Toiset olivat hyvinkin luottavaisia ja uskoivat, että ihmiset puhuvat totta sosiaalisessa mediassa. Yksi tytöistä tuli huijatuksi sosiaalisen median sivustolla. Hänen hyväuskoisuuttaan käytettiin hyödyksi. Toinen nuori teki itselleen valeprofiilin. Hän väitti olevansa joku muu kuin oli, ja otti tähän tyttöön yhteyttä ehdotellen tapaamista ja lähetellen myös tekstiviestejä. Asia kuitenkin selvisi eikä mitään sen suurempaa tapahtunut. Kyseessä oli toisen nuoren tekemä huijaus, jonka hän oli tarkoittanut vain pieneksi kiusanteoksi. Osa nuorista saattoi lisäksi kiusallaan uhata laittaa toisen Facebook -profiiliin omaa kommenttia, mikäli joku oli vahingossa jättänyt profiilinsa auki poistuessaan koneelta. Välillä näytti siltä, että nuoret halusivat myös yleisiä sääntöjä ja normeja rikkovalla toiminnallaan saada huomiota nuoriso-ohjaajalta ja nähdä, miten hän reagoi siihen. Suuri osa nuorista oli kuitenkin perillä siitä, mitä netissä on turvallista ja luvallista tehdä ja mitä ei.

Nopparin ym. tutkimuksen (2008, 112–115) mukaan 14-vuotiaat olivat erityisen taitavia liikkumaan internetin keskustelupalstoilla, lempiohjelmien sivuilla ja musiikkisivustoilla. He osaavat hakea tietoa esitelmiinsä netistä, ja sosiaalisuuden merkitys internetissä on korostunut. He käyttävät internetiä keskimäärin kaksi tuntia päivässä ja internetin käyttö on ohittanut television katselun. Internet ja sen sosiaaliset verkostot ovat nykyään keskeistä mediamaailmaa nuorille. Nuoret käyttävät internetiä useimmiten informaation, kommunikaation ja viihtymisen välineenä. Nuorille tärkeitä taitoja ovat erityisesti tiedonhakuun liittyvät ”googlettaminen” ja Wikipedian käyttö. Nuoret opettavat myös vanhempiaan uusmediataidoissa (Noppari ym. 2008, 141). Nuorten kyky opettaa uusmediataitoja vanhemmilleen näkyy myös yhden ryhmähaastattelussa mukana olleen tytön kertomuksesta. Tällöin oli puhetta musiikin lataamisesta ja videokuvien editoimisesta. Ote ryhmähaastattelusta:

*H: Mistä sä olet oppinut noita juttuja?*

*T1: Lähinnä kaverilta, se on tietokonenero. Olen kopioinu kaikki siltä. Isä kopioi multa ja äiti kysyy heti mitä pitää tehdä, jos tulee joku pienikin ongelma.*

Keskustelimme myös Wikipediasta ja sen luotettavuudesta. Samalla selvisi, että jotkut nuoret olivat myös itse kirjoittaneet artikkeleita Wikipediaan.

Ote kenttämuistiinpanoista 18.11.2011:

Puhuimme parin nuoren kanssa Wikipedian luotettavuudesta. Toinen ohjaajista sanoi, ettei hän luota Wikipediaan, sillä siellä on ollut virheellistä tietoa hänestä. Nuoret ihmettelevät sitä ja yksi kertookin kirjoittaneensa artikkeleita Wikipediaan. Tyttö kertoo kirjoittaneensa kaksi artikkelia, joista toinen käsitteli yhtä artistia ja toinen oli semmoisesta aiheesta, mistä hän ei etukäteen mitään tiennyt. Hänen artikkeliaan olivat toiset Wikipedian kirjoittajat myös parannelleet. Yksi nuori oli myös kirjoittaessaan artikkelia itsestään havainnut sen, että artikkelit, joilla ei katsota olevan merkittävää arvoa, poistetaan sieltä nopeasti.

Ote ryhmähaastattelusta, jossa jatkui keskustelu Wikipedian luotettavuudesta:

*H: Oletteko oppineet jotain mediasta tai median avulla?*

*T1: Wikipediasta oppii, se on aika luotettava, kun väärä tieto poistetaan nopeasti sieltä. Aina, joku tulee mussuttaa, et lähde pitää merkitä, ja jos ei lähde merkitse, niin poistetaan artikkeli heti.*

*H: Oletko kokeillut?*

*T1: Joo, laitoin sinne ihan tosijutun, joka poistettiin, kun mun lähteet ei kelvanneet. Heti tuli valitusta, että lähteet puuttuu.*

Kännykkä oli toinen tärkeä mediaväline nuorille. Nuoret käyttävät kännykkää monipuolisesti: kännykällä puhutaan, tekstataan, otetaan kuvia, videoleikkeitä ja kuunnellaan musiikkia. Sama huomio on tehty Uusitalon ym. (2011, 82–85) tutkimuksessa, jossa todetaan, että 14-vuotiaille kännykästä oli tullut enenevässä määrin ajanvieteväline, jolla kuunneltiin myös musiikkia. Kännykät ovat kehittyneet niin paljon, että nuoret kertoivat puhelimen olevan yhtä hyvä tai jopa parempi väline musiikinkuunteluun kuin iPod tai MP3-soitin. Osa 11- ja 14-vuotiaista käytti kännykkää lähinnä käytännöllisiin tarkoituksiin eli soitteluun ja viestittelyyn. Kuitenkin noin puolet haastatelluista otti kännykällä lisäksi kuvia ja lähetti kuvaviestejä, vaihtoi taustakuvia ja soittoääniä sekä kuunteli ja latsi musiikkia. Nuoret jakoivat myös innokkaasti musiikkitiedostoja ja pelejä kännykällä Bluetoothin avulla ja he olivat hyvin selvillä musiikin lataamiseen tarvittavista teknologioista (Bluetooth, Comes With Music, XpressMusic, LimeWire).

Nuoret latsivat myös musiikkia tietokoneelta ja sekä internetin laillisista että laittomista palveluista. Nuoret käyttivät yleensä maksuttomia palveluja. Osa nuorista tukeutui myös kaveripiiriinsä halutessaan uutta musiikkia. (Ks. Uusitalo, Vehmas, & Kupiainen 2011, 85.) Tämä tutkimus vahvistaa hyvin sen, että nuoret latsivat kännykällä Bluetoothin avulla musiikkitiedostoja toisiltaan, mutta musiikin lataamista tietokoneelta ja internetistä en päässyt havainnoimaan, sillä niitä asioita he tekevät kotikoneillaan. Nuorisotilan koneilta se ei ole mahdollista. Lisäksi osa nuorista kertoi lataavansa YouTuben kautta musiikkia omalle kännykälleen ja he jakoivat myös musiikkitiedostoja toisilleen. Seuraavassa on ote ryhmähaastattelusta, jossa keskustelin nuorten kanssa kännykän käytöstä. Siitä ilmeni myös nuorten monipuolinen tapa käyttää kännykkää.

*H: Mikä on tärkein ominaisuus kännyköissä?*

*T1: Kännykän netti on kiva, mutta se on hidas, ainakin on ilmainen Facebookiin pääsy.*

*P: Kännykkä on sillai tarpeen, kun sillai voi soittaa. Soittamalla saa sillai paremmin kiinni kuin tekstaamalla.*

*T1: Mä otan kanssa kuvia ja videoita. Kännykässä on yhtä hyvä kuvanlaatu, kun mun kamerassa.*

*T2: Mä kuuntelen musiikkia.*

*T1: Niin muuten mäki.*

*P: Kyllä mäkin välillä, mut melkeen otan levyn ja pistän sen soimaan. Sisko lähettää mulle biisejä Bluetoothilla, kun en mä mitää oikee osakaan.*

*T1: Mä lataan YouTubesta musiikkia, ja sitten mulle lähetetään Bluetoothin*

*kautta.*

Stald (2008, 142) toteaa, että selkein etu ja piirre kännykässä on sen liikuteltaavuus, sitä voi kuljettaa mukanaan joka paikkaan. Se on käden ulottuvilla ilman, että sitä lähes tulkoon edes huomaa, ellei ole unohtanut sitä jonnekin. Se on valmiina vastaanottamaan viestejä, puheluja ja sen avulla voi kuluttaa aikaa kuuntelemalla musiikkia, pelaamalla tai liikkumalla internetin sivustoilla.

Nuoret olivat myös merkkietoisia. Keskustelin viiden nuoren kanssa illalla koontuneessa mediaryhmässä muun muassa siitä, millaisia MP3-soittimia nuorilla on ja mitä mieltä he olivat niiden paremmuudesta. Vaikkakin sillä kerralla teemana oli iltapäivälehdet ja niiden otsikot, niin keskustelua syntyi luontevasti myös heidän omista MP3-soittimistaan. Useammalla nuorella oli kuulokkeet korvilla samalla, kun he keksivät myyviä otsikoita iltapäivälehdistä.

Ote kenttämuistiinpanoista 22.10.2010:

*Onnistunutta, mukavaa toimintaa mediaryhmässä. Siellä heräsi vilkasta keskustelua. Nuoret kuuntelivat samalla MP3-soittimilla ja puhelimilla musiikkia. Heidän mielestään iPodit ovat parempia kuin muut. Esimerkiksi iPod Shuffle on kestävä, kun siinä ei ole näyttöä. Yhdellä nuorista oli taas ollut joku Creativen multimediasoitin ja se oli mennyt heti alussa rikki.*

## *5.2 YouTube -videot ja ”toisenlainen” julkisuus*

Eräänä iltana pari nuorta halusi näyttää nuoriso-ohjaajille pätkiä YouTubesta ja keskustelun teemat vaihtuivat hetkessä, pitäytyen kuitenkin pääosin media-maailmassa.

Ote kenttämuistiinpanoista 18.11.2010:

”Hei, Charlien Enkeleissä puhutaan suomea, tiesittekö?” He näyttivät kyseisen kohdan elokuvasta YouTuben kautta. Lisäksi keskustelua herättävät myös muut ulkomaalaiset, jotka puhuvat suomen kieltä videopätkissä. He näyttävät esimerkiksi pätkän italialaisesta miehestä, joka on nimennyt koiransa pippeliksi. Samalla tuli puhe myös pelottavista lastenohjelmista, esimerkiksi Morso ja Katti Matikainen olivat pelottavia. Puhutaan myös kauhuleffoista ja mitä jälkiä ne voivat jättää. Nuoret kuitenkin painottivat muistavansa katsoessaan, että kyse on vain elokuvasta.

Näiden nuorten aktiivisuus YouTuben parissa ei kuitenkaan jäänyt pelkkään

toisten tekemien videoiden katseluun tai niistä kommentoimiseen, vaan he lisäksi latasivat itse tekemiään videoleikkeitä YouTubeen. Tässä alaluvussa keskityn erityisesti muutaman aktiivisemmän nuorisotilan nuoren toimintaan median parissa. He nimittäin tekivät syksyllä ahkerasti videokuvausmatkoja eri puolille kaupunkia käyttäen yhden nuoren omaa digitaalikameraa välineenään. Nuoret kuvasivat asioita, joita he ihmettelivät ja kummastelivat ja joita he halusivat tuoda julkisuuteen YouTubeen kautta. Yhden videopätkän kuvaamispaikkana sai myös kunnian olla nuorisotilan vessa. He näyttivät videota innoissaan myös minulle ja ihmettelivät, että myös eräs toinen nuoriso-ohjaaja nauroi videolle. Videon juontaja huudahtaa innoissaan: ”Jes, hänkin nauroi videolle, tavoite saavutettu!” Keskustelu videoiden kuvaamisesta ja julkaisemisesta jatkui myös ryhmähaastattelussa, jossa yhtenä haastateltavana oli videoiden kuvaaja. Halusin selvittää tarkemmin videoiden taustaa, ja miksi he lähtivät kuvaamaan kaupunkia eri näkökulmista.

Ote ryhmähaastattelusta:

*H: Mistä idea videoihin syntyi?*

*T1: Se vaan tuli, kun oltiin elokuussa [paikan nimi] lammella. Näkymä - näyttely oli siellä. Siellä oli vaan jotain natsiristien näköisiä ristejä, hyi miten iljettävää. Ravustusjuhlien avajaiset oli sen nimi.*

*H: Miksi jatkoitte niiden tekemistä?*

*T1: Tuli paljon kommenttia, niin tehtiin lisää.*

*H: Miten ideat on syntyneet?*

*T1: Jos [paikan nimi] tulee jotain uutta, niin heti pitää mennä puhumaan niistä tai jos tänne tulee taideteoksia.*

*H: Millasta palautetta olette saaneet?*

*T1: Ei ole tullut paljon negatiivista, mutta paljon positiivista. Äiti on sanonut, et pitäis kiroilla vähemmän. Teknisen luokan opettaja oli sanonut, ettei videoita saisi katsoa. Mutta kuitenkin puolet opettajanhuoneesta on katsonut niitä. Ei ole kuitenkaan suoraan tullut valituksia, ja opettajia ne vaan kiinnostaa, myös teknisen opettajaa. Kiroilee se itsekin! Ja tykkää varmaankin oikeasti niistä, mutta 5. luokkalaisia täytyy nyt kuitenkin kieltää.*

Keskustelin myös nuorten motiiveista videoiden tekemiseen, ja videoiden idea oli heillä selkeästi selvillä. He halusivat hauskuuttaa, olla kriittisiä ja tuoda myös asuinpaikkaansa julkisuuteen uudella tavalla.

Ote ryhmähaastattelusta:

*H: Mikä teillä on tavoite videon tekemisessä?*



*T1: Hauskuuttaa*  
*P: Levittää hyvää mieltä.*  
*T1: Tehdä [paikan nimi] kuuluisa erilaisella tavalla*  
*H: No ovatko tavoitteet toteutuneet?*  
*T1: Hyvin nähtävästi, ainakin kommenttejen perusteella.*

Kyseiset videoleikkeet saivat huomiota myös muualla mediassa. Lähipaikkakunnan lehden kolumnissa oli aiheesta kirjoitettu positiiviseen sävyyn. Kyseinen kunta sai nuorten panoksella ilmaisia huumorinsävytteisiä tietoisukuja kunnasta, ja toisaalta nuoret myös toivat esille omia näkemyksiään, joita ei kunnan markkinointiesitteistä löydy. Nuoret ottivat itse tämän jälkeen myös kolumnin kirjoittajaan yhteyttä, jonka jälkeen heitä myös haastateltiin kyseiseen lehteen. Myöhemmin he piilottivat YouTube -videot linkkien taakse havaitessaan, että katsojakunta olikin yllättävän suurta. He totesivat, että on parempi, etteivät ne ole kaikkien nähtävillä.

Nuoret olivat myös kiinnostuneita kuvausoikeuksista, ja yhtenä iltana keskustelimme nuorten kanssa siitä, saako kaupassa kuvata.

Ote kenttämuistiinpanoista 21.10.2010:

Yksi nuorista kysyy alkuillasta: ”saako kaupassa kuvata?” Siinä oli hyvä tilanne pohtia yksityisen ja julkisen tilan rajoja yhdessä nuorten kanssa. He pohtivat muun muassa ,että:  
”Entä, jos kyseessä on vain kasvokuva ja kauppaa ei näy?”  
Päädymme yhdessä nuorten kanssa keskustellen siihen, että fiksuinta on kysyä kaupan henkilökunnalta lupa kuvaukseen.

Nuorten omaehtoinen toiminta ei katkennut ainoastaan videoiden kuvaamiseen ja niiden julkaisuun YouTubessa, vaan lisäksi nuoret tekivät teemaan soveltuvia tuotteita kädentyötilassa, pitivät arpajaisia, myivät dvd-koosteita ja tekivät fanisivuston Facebookiin. Nuorilla oli siis myös brändäys ja markkinointi hallussa, ja videoista tuli pienen ryhmän aikaansaama yllättävän suuri ilmiö kunnassa.

Kupiainen ja Sintonen (2009, 163) puhuvat osallisuuden kulttuurista, joka on erityisesti multimodaalisten tekstien lukemisen ja kirjoittamisen kulttuuria. Medialukutaitoiset kansalaiset saavat tällöin myös ajatuksellista valtaa digitaalisen ajan kulttuureissa eri tavalla kuin ennen. Näin myös tutkimani nuoret olivat päässeet tuomaan julki ajatuksiaan kenties jopa suuremmalle yleisölle kuin ennen videoi-

den kuvaamista pystyivät ajattelemaankaan. Vaikka nuorille on valtamediassa ohjelmoitu ja lokeroitu lähinnä vain omia ohjelmia ja palstoja, niin internetissä nuoret pystyvät toimimaan lähes tasavertaisina toimijoina ja kokemusten välittäjinä. Tosin silloinkin nuorten ääni kantautuu laajemmalle yleisölle usein vasta silloin kun, jotain negatiivista tapahtuu. Tällöin viranomaiset alkavat monesti turhankin helposti valvoa ja estää nuorten kokoontumis- ja keskusteluvapautta. (Kupiainen & Sintonen 2009, 164.) Hannon, Bradwell ja Tims (2008, 75) ovat tutkineet nuorten videotuottamisen kulttuuria ja toteavatkin, että kaikkia kansalaisia tulisi ohjata nuorten aloittamalle matkalle kohti avoimempaa ja luovempaa digitaalista kulttuuria.

Eräs nuorista kertoi haluavansa kuvata joulujuhlissa muiden nuorten esityksiä nuorisotilan videokameralla.

Ote kenttämuistiinpanoista 15.12.2010

Lähdimme hakemaan videokameraa ja laitoimme kameran latautumaan. Ohjeistin vielä pikaisesti poikaa kuvauksessa. Kameran jalusta oli rikkoontunut, joten saimme pärjätä ilman. Yhtäkkiä poika muistaakin, että hänen täytyy mennä rippikouluiltaan ja luulen joutuvani itse kuvaajaksi. Jouluruokia jonottaessa päätän kuitenkin kysyä vieressä jonottavalta pojalta, josko hän olisi halukas kuvaamaan. Hän innostuikin siitä ja kertoi harrastaneensakin videokuvausta.

H: ”Oletko kuvannut videokameralla?”

Poika: ”Joo harrastan vähän ja voin mä kuvatakin. Kotonakin vähän kuvailen ja editoin”.

Näin selvisin kuvaustehtävästä ja tehtävä meni nuorelle sekä mitä luultavammin pätevämmällekin osaajalle. Kaiken kaikkiaan nuoret olivat yleensä innokkaita kameroiden ja videokameroiden käyttäjiä, jos eivät täysin omaehtoisesti, niin viimeistään silloin, kun heille siitä mahdollisuudesta kertoi.

Vaikka nuoret kertoivat haluavansa tuoda kaupunkiansa tunnetuksi toisella tavalla YouTube -videoiden avulla, he halusivat myös hauskuuttaa ja tuoda hyvää mieltä kavereilleen. Tämän lisäksi he olivat valmiita myös vaikuttamaan ja osallistumaan yhteiskunnan järjestyksen pitoon.

Ote kenttämuistiinpanoista 28.10.2010 :

Nuoret näyttävät millaisella kameralla he kuvaavat YouTube -videoitaan. He näyttivät samalla myös videopätkän, jota kuvasivat kaupungin asematunnelissa. He olivat sattuneet sinne samaan aikaan kuin asematunnelin läpi oli ajanut auto. Niinpä he olivat kuvanneet tapauksen ja kertoivat lähettäneensä videon poliiseille. Sieltä oli heti tullut kiittäminen ja lupaus lähteä hoitamaan asiaa eteenpäin. Nuoret vaikuttivat selvästi tyytyväisiltä.

Nuoret havainnoivat ympäristöään monipuolisesti ja heillä oli kännykkä ja usein myös kamera mukanaan. Näiden avulla he pystyivät dokumentoimaan eri tilanteita. Nuoret olivat myös valmiita ottamaan kantaa erilaisin keinoin, silloin kun ympäristön tavat ihmetyttivät heitä. Tällä tavoin nuoret uudistivat kulttuuriaan omiin tarkoituksiinsa sopivaksi, eivätkä pelkästään uusintaneet vanhoja kulttuurisia malleja.

### *5.3 Media ja oppiminen*

Monenlaista oppimista tapahtuu nuorten toimiessa median parissa ja tuottaessa mediaa omaehtoisesti. Kuten kuka tahansa viestintä tuottaja, myös nuoret toimijat oppivat luomaan sellaista identiteettiä ja kuvaa itsestään, jollaista haluavat muiden näkevän. Nuoret oppivat käyttämään kulttuurisia symboleja omiin tarkoituksiinsa ja samaan aikaan he oppivat myös vaadittavia teknisiä taitoja, joiden avulla he pystyvät luovat haluamiaan esityksiä. Toimimalla edellä mainitulla tavalla nuoret tekevät valintoja, jotka vaikuttavat siihen, kuinka toiset näkevät heidät. Tämä johdattaa nuoret myös pohtimaan kriittisesti sitä, minkälaista tietoa he itsestään tarjoavat julkisilla sivuilla. (Stern 2008, 114.)

Yhteisön sääntöjen oppiminen on yrityksen ja erehdyksen kautta oppimista sekä vahvistusten ja varoitusten kautta oppimista. Nuoret oppivat tekemällä eivät teorian kautta. (boyd 2008, 137.) Tämä on informaalia oppimista ja satunnaisoppimista parhaimmillaan ( vrt. Nieminen 2007, 149–150). Nämä erilaiset oppimistilanteet ovat merkittäviä ja ne laajentavat nuorten merkitysperspektiivejä. Laajimmallaan informaalisessa oppimisessa on kyse tärkeiden elämänhallinnan taitojen omaksumisesta ja kokonaisjäsentämisestä. (Penttinen 2007, 272.)

Nuoret ovat myös valmiita käyttämään uusia ohjelmia, eivätkä aina edes oletta, että nuorisohjaajat heitä neuvoisivat. Eräänä iltana nuoret ottivat kuvia, ja kertoivat heille, että nyt on asennettu kaikkiin tilan koneisiin Adobe Photoshop Elements -kuvankäsittelyohjelma, jota voitte käyttää hyödyksenne. He lähtivät innokkaasti kokeilemaan ohjelmaa. Itse seurasin tilannetta taustalla. He kokeilivat yhdessä ohjelmaa ja pohtivat keskenään, miten ohjelma toimii. He eivät lähteneet kysymään ohjaajalta neuvoja, vaan ratkaisivat tilannetta keskenään. Yhdessä kohdin annoin heille neuvon ja he suorastaan yllättyivät siitä. He ovat selkeästi tottuneita ratkaisemaan ongelmia yhdessä kokeillen ja ottamaan mallia toisiltaan uutta mediaa koskevissa asioissa. He hyödyntävät myös aikaisemmin oppimiensa sovellusten tai laitteiden toimintaideoita. Olen samaa mieltä Penttisen (2007, 272) kanssa siitä, että nuorten toimiminen virtuaaliympäristössä pohjautuu usein oppimisen siirtovaikutuksen hyödyntämiseen. Tällöin yhden tekniikan hallinta auttaa ja tukee myös muiden uusien tekniikoiden haltuunottoa.

Monissa asioissa nuoret kaipaavat myös neuvoja. He saattavat kysyä esimerkiksi oikeuksiinsa liittyviä kysymyksiä, kuten missä paikoissa on luvallista kuvata videokameralla ja missä ei. Nuoret ihmettelevät usein myös ikärajoja ja sitä, miksei nuorisotilassa saa pelata joitain pelejä, kuten Counter-Strike: Sourcea, jossa on 16 vuoden suositusikäraja. Tällöin joudutaan keskustelemaan siitä, keille ja minkä ikäisille tila on suunnattu. He haastavat myös nuorisohjaajia pohtimaan sääntöjen ja normien mielekkyyttä.

## 6 DISKUSSIO

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten median käyttöä nuorisotilassa ja heidän median käytölleen antamia merkityksiä. Median käyttöä tutkiessani tarkastelin myös nuorten oppimista ja kriittisyyttä mediaa kohtaan. Tämän viimeisen luvun aloitan tarkastelemalla tutkimukseni luotettavuutta tutkimusprosessia kokonaisvaltaisesti arvioiden. Tämän jälkeen vedän yhteen tutkimuksen keskeisiä tuloksia ja arvioin tulosten merkitystä sekä niiden suhdetta aikaisempaan tutkimukseen.

### *6.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys*

Etnografian, kuten minkä tahansa laadullisen tutkimuksen, lähtökohtana on tutkijan subjektiivisuuden myöntäminen. Tutkimuksessa tulee ymmärtää, että tutkija itse on tutkimuksen keskeinen työväline ja luotettavuuden kriteeri. (Eskola & Suoranta 1998, 211.) Tässä työssä nuorisotilan tapahtumia on katsottu tutkijan näkökulmasta tiettyjä näkökulmia painottaen ja toisia vähemmälle huomiolle jättäen. Keskityin tietoisesti analysoimaan nuorten sosiaalisen median ja kännykän käyttöä havaitessani näiden olevan nuorille kaikkein merkityksellisimmät ja käytetyimmät mediavälineet. Pyrin säilyttämään nuorten näkökulman tutkimustani raportoidessa, sillä nimenomaan heidän näkemyksensä ovat keskeisessä asemassa heidän merkityksiään selvitettäessä. Esimerkiksi ryhmähaastattelussa ja sen jälkeen varmistin nuorilta, olenko ymmärtänyt heidät oikein ja kirjoittanut niin kuin he sanoivat. He korjasivat, jos olin ymmärtänyt jotakin väärin. Tutkimuksen luotettavuutta parantavana tekijänä voidaan nähdä myös tutkimustekstin sisäinen johdonmukaisuus (mt. 222), ja siihen olen työssäni pyrkinyt.

Tieto, jota etnografinen tutkija etsii ja saa, on inhimillistä, subjektiivista ja arvosidonnaista. Tämän vuoksi tiedon tuottajaa ei voida sivuuttaa. Koska tieto nähdään rajallisena, sidoksissa ihmisen sosiaaliseen elämään ja kulttuuriin, ei etnograafikko pyri tutkimuksellaan tuottamaan toiminnan lakeja, vaan lisäämään inhimillistä ymmärrystä sosiaalisesta elämästä, herättämään keskustelua ja avaamaan uusia näkökulmia. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen, Saari 1994, 77–78.)

Etnografinen tutkimus ei pyri esittämään yhtä ainoata totuutta: eri yksilöillä on kullakin omat kokemuksensa ja niihin sisältyvät totuutensa. Voidaan siis ajatella, että kaikki ihmistä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, eikä ole olemassa kahta samanlaista tapausta. Näin ollen perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät aina sovellu laadullisen tutkimuksen tulosten arviointiin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227). Tutkimusta ja sen luotettavuutta tulee kuitenkin arvioida tutkimusongelmien muotoilusta alkaen. On lähdeittävä siitä, miten asetettuihin kysymyksiin on onnistuttu vastaamaan. (Hirsjärvi ym. 2007, 257–258.) Tutkimustulokset vastasivat mielestäni tutkimuskysymyksiin riittäväällä kattavuudella tutkimuksen laajuuden huomioon ottaen. Tutkimuksen tulokset vahvistavat myös niitä tuloksia, joita aikaisemmin aihetta tarkastelevis- sa tutkimuksessa on saatu. Tämän voidaan nähdä myös vahvistavan tutkimuk- sen luotettavuutta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutki- muksen toteuttamisesta vaihe vaiheelta (Hirsjärvi ym. 2007, 227). Tässä työssä olen pyrkinyt tarkkuuteen dokumentoinnin kaikissa vaiheissa, jotta lukijalle muo- dostuisi mahdollisimman hyvä kuva siitä, miten tutkimus on tehty ja millä tavoin saatuihin tutkimustuloksiin ja johtopäätöksiin on päädytty. Tutkimustulosten ker- rontaa täydensin otteilla kenttämuistiinpanoista ja ryhmähaastattelusitaateista, jolloin lukijalla on myös mahdollisuus tehdä omia tulkintoja aineistosta. Aineistoa kävin läpi huolellisesti, etteivät tulkinnat perustuisi pelkästään satunnaisiin poimintoihin aineistosta (vrt. Eskola & Suoranta 1998, 216).

Etnografian keskeinen tutkimustehtävä on luoda käsitteitä, jotka avaavat tutkit- tavan ilmiön logiikkaa ja auttavat näkemään, mistä on kyse (Hammersley & At- kinson 1995, 209–214). Tällöin tätä tutkimusta voidaan arvioida myös siitä näkökulmasta, antaako tutkimus esittämänsä tavoitteen mukaisesti ajattelun ja ymmärryksen välineitä nuorten median käytöstä ja merkityksistä kiinnostuneille. Näen tutkimuksen lisänneen myös tietoa nuorten median käyttötavoista media- kasvatuksen kehittämistä ajatellen.

Tutkijan työ sisältää aina myös lukuisia erilaisia päätöksiä ja valintoja, jolloin tutkijan etiikka joutuu koetukselle. Mikäli tutkija tunnistaa eettisten kysymysten problematiikan hän tekee todennäköisesti myös eettisesti kestävästä tutkimuksesta, jossa noudatetaan ihmisarvon kunnioittamisen keskeistä periaatetta. Keskeinen jako eettisten kysymysten osalta voidaan tehdä tiedon hankinnan ja tiedon käytön välillä. (Eskola & Suoranta 1998, 52.) Ennen kuin lähdin keräämään aineistoa kysyin luvan kaupungin sivistystoimenjohtajalta. Nuorille ilmoitin myös tekemästäni havainnoinnista ja nuoret hyväksyivät sen ilman vastaväitteitä. Lupasin nuorille myös, että heidän anonymiteettinsä säilyy tutkimuksen raportoinnissa.

Havainnoidessani nuorten toimintaa pohdin myös paljon yksityisyyden ja julkisuuden rajoja. Kulkiessani atk-tilassa nuorten ohi katsoin millä sivustoilla he liikkuvat internetissä. Saatoin pysähtyäkin kyselemään heiltä, miksi he tekevät juuri sitä koneella. Toki nuorille oli kerrottu, että teen nuorisotilassa tutkimusta, mutta toisaalta olin siellä myös työntekijän roolissa, enkä jatkuvasti kertonut tekeväni tutkimusta. Haluan olla erityisen tarkka siitä, että tutkittavien anonymiteetti säilyy, enkä siksi ole maininnut, missä tämä tutkimus on tehty. Nuoret kuitenkin vastailivat yleensä mielellään kysymyksiin ja olivat otettuja siitä, että heistä ja heidän mielipiteistään ollaan kiinnostuneita. Toivon tuoneeni nuorten ajatuksia ja media-arkea esille. Esimerkkini nuoret, jotka toivat vahvasti YouTube-videoillaan esille itselleen tärkeitä asioita, osoittivat, ettei nuorten media-arki ole aina pelkästään passiivista television katselemista ja arkisten asioiden esille tuomista sosiaalisen median välityksellä.

## 6.2 Johtopäätöksiä

Tässä luvussa kohtaan Willisin sosio-symbolisen analyysin viimeisen, eli *integraalisen* vaiheen, jonka ideana on tarkastella kulttuuristen merkitysten rakentumista pidemmällä aikavälillä. Päämääränä on selittää homologioiden syntyä. Mihin nuorten antamat merkitykset pohjautuvat ja kuinka ne ovat muotoutuneet? Tässä luvussa kokoan yhteen tutkimukseni vaihteita ja lisäksi

pohdin, mitä tietoa se tuo nuoriso- ja mediakasvatustutkimuksen saralle.

Tutkimuksessa halusin selvittää nuorten median käyttöä nuorisotilassa ja nuorten rakentamia merkityksiä median käytölleen. Nuorten median käyttö oli pääosin hyvin sosiaalista ja vuorovaikutuksellista. Sosio-symbolisen analyysin (Willis 1978) indeksaalinen vaihe, eli yleiskatsaus nuorten median käytöstä, tarjosi hyvin samankaltaisen kuvan nuorten media-arjesta kuin Uusitalon ym. (2011) tutkimus 14-vuotiaiden nuorten osalta antoi. Nuoret käyttivät nuorisotilassa eniten internetiä ja kännykkää. Internetyhteyden tarjosi nuorisotila ja kännykät olivat luonnollisesti nuorten omia yhteydenpito- ja ajanvietevälineitä. Internetissä ollessaan nuoret liikkuvat pääosin erilaisilla yhteisöpalvelimillä, erityisesti Facebookissa ja lisäksi myös IRC-Galleriassa ja MySpacessa. He kävivät iltapäivälehtien ja sanomalehtien sivustoilla lukemassa uutisia; erityisesti viihdeuutiset kiinnostivat nuoria. He pelailivat sekä Facebookissa että pelisivustoilla pikkupelejä. Televisiota nuoret katsoivat tilalla suhteellisen vähän verrattuna esimerkiksi Uusitalon ym. (2011) tutkimukseen, jossa selvitettiin kuinka paljon nuoret ylipäänsä katsovat televisiosta. Television katselu kuuluu nuorilla enemmän kotona tapahtuvaan vapaa-ajan viettoon ja nuorten mainitsemat suosikkiohjelmat tulevatkin Salattu ja Elämiä lukuun ottamatta aikaan, jolloin nuorisotila on jo sulkenut ovensa.

Nuorisotilassa olevat sanomalehdet, aikakauslehdet ja sarjakuvalehdet saivat olla suhteellisen rauhassa. Toki nuoret niitä välillä lukivat, olihan tilatut lehdet valittu yhdessä nuorten kanssa. Samoin nuoret kuuntelivat harvemmin MP3-soitinta tai pelasivat pelikonsolilla nuorisotilassa. Nuoret viettivät enemmän aikaa niiden medioiden parissa, jotka tarjosivat monipuolisia toimintamahdollisuuksia, eli sosiaalisen median ja kännyköiden parissa. Puhumisen ja tekstäämisen lisäksi kännyköillä kuunneltiin musiikkia ja osa selaili myös internetiä. Tosin se ei ollut niin suosittua kuin voisi kuvitella, johtuen varmasti osittain siitä, että nuorilla ei ollut kalliita älypuhelimia, joiden avulla internetin selaaminen on huomattavasti helpompaa kuin perinteisillä kännyköillä. Kännyköiden internet-mahdollisuuden hyötykäyttö on varmasti tulossa nuorten media-arkeen entistä vahvemmin älypuhelimien hintojen laskiessa.



Nuoret ovat usein vuorovaikutuksessa keskenään internetin välityksellä. Internet tarjoaa, kuten (Stern 2008, 114) on myös todennut, alustan muovata identiteettiä ja tuoda itseään esille. Internet koetaan vielä vahvasti nuorten omana paikkana, neuvovathan he vanhempiaankin sen käytössä. Vaikka suurimmalle osalle nuorista tiedon tuottaminen oli internetissä vähäistä, pikaiset Facebook-päivitykset ja ajan tasalla pysyminen oli tärkeää. Nuoret päivittivät Facebook-statustaan ja latasivat kuvia Facebookiin ja IRC-Galleriaan pääosin saadaksesen kommentteja vertaisiltaan, toisilta nuorilta, ja nähdäkseen kuinka nämä toiset nuoret suhtautuvat heidän omaan tapansa kommunikoida. Toimiessaan näin nuoret myös oppivat toisiltaan käyttäytymissääntöjä ja tapoja satunnaisoppimisen (vrt. Nieminen 2007, 149–150) kautta, yrityksen ja erehdyksen myötä. Kännykkä oli toinen nuorten kärkimedia, ja siinä korostui selkeästi käytännöllisyys; sitä oli helppo kuljettaa mukana ja se tarjosi monipuoliset ajanviettomahdollisuudet (vrt. Uusitalo ym. 2011, 82–85).

Mukana oli myös nuoria, joilla oli halua omaehtoisesti olla toimijoina ja multimedialisten tekstien tuottajina median parissa laajemmin. He saattoivat esimerkiksi kirjoittaa Wikipedia-artikkeleita kaikkien iloksi ja todeta Wikipedian luotettavaksi. He huomasivat, että asiattomat tai lähteettömät artikkelit poistettiin tai niitä muokattiin siellä nopeasti. He latasivat myös omia videoitaan ja tietoiskujaan kaupunkinsa toiminnasta YouTubeen innostuneena sen helppoudesta ja halutessaan tuoda toisenlaista julkisuutta kaupungille, kuin mitä valtamediat tarjoavat. He halusivat lisäksi hauskuuttaa ja tuoda hyvää mieltä kavereilleen. Ja huomattaessaan yllätykseksen videoiden suuren suosion he oppivat myös sen, että kaikkia kuvattuja videoita ei kannata laittaa avoimeksi kaikille. Median parissa toimiessa tapahtuu parhaimmillaan paljon informaalia oppimista ja satunnaisoppimista (vrt. Nieminen 2007, 149–150.) Tätä voidaan kutsua myös kansanomaisen lukutaidon kehittymiseksi (vrt. Barton & Hamilton 1998, 252).

Kuten on todettu, nuoret oppivat paljon informaalisti ja satunnaisoppimisen kautta, toimiessaan yhdessä median parissa. Mitä jää nuorisotilassa toimivien nuorisotyöntekijöiden rooliksi? Mitä he voivat tai mitä heidän kuuluu tehdä silloin, kun nuoret ovat monesti jopa heitä taitavampia median käyttäjiä? He voivat

seurata nuoria, kysyä heiltä ja ottaa oppia heiltä. Ennen kaikkea nuorisotyöntekijät voivat ohjata nuoria kyseenalaistamaan nuorten omia median käyttötapoja sekä niiden kestävyyttä ja turvallisuutta. Nuorisotyöntekijät voivat lisäksi myös pyrkiä luomaan nuorisotilojen käyttäjille tasavertaisia mahdollisuuksia toimia median parissa.

Pohjimmiltaan nuorten median käyttötavat ovat vahvasti vuorovaikutuksessa keskenään, ja nuoret rakentavat kuvaa itsestään ja omaa identiteettiään/identiteettejään median avulla. He haluavat selkeästi irtaantua vanhemmista sukupolvista omilla tavoillaan ja siten uusintaa myös mediakulttuuria. Median käyttötavat muuttuvat nuorilla nopeasti, se mikä oli tärkeää vuosi sitten, voi olla pian jo unohtunutta. Nuori kasvaa mediakeskeisessä arjessa, ja kasvaessaan ja kehityessään toisten vuorovaikutuksen alaisena myös nuoren kiinnostusten kohteet ja näkemykset muuttuvat. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa suositut sivustot vaihtuvat melko nopeasti, uusia sivustoja tulee ja menee.

Tutkimus tarjosi uutta tietoa nuorten median käytöstä erityisesti vapaa-ajalla nuorisotilan kontekstissa. Kiinnostavana jatkotutkimusaiheena olisi verrata esimerkiksi näitä nuorten median käytön merkityksiä siihen, millaisia merkityksiä vanhemmat sukupolvet luovat median käytölleen. Varmaa on kuitenkin se, että media on merkityksellinen niin nuorille kuin vanhemmillekin myös tulevaisuudessa. Se tekee ihmisten mediamaailmoista kiinnostavan ja mielekkään tutkimuskohteen myös jatkossa.

## LÄHTEET

- Barton, D & Hamilton, M. 1998. *Local Literacies: Reading and Writing in One Community*. London: Routledge.
- boyd, d. 2008. *Why Youth ♥ Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life*. Teoksessa D. Buckingham. (toim.) *Youth, Identity, and Digital Media*. The John D. and Catherine T. MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning. Cambridge: the MIT Press, 119–142.
- Buckingham, D. 2003. *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Cambridge: Polity Press.
- Coffey, A. 1999. *The Ethnographic Self. Fieldwork and the Representation of Identity*. Sage Publications Ltd.
- Coffey, A. 2005. "Toisen" kohtaaminen ja vieraan monimerkityksellisyys. Teoksessa R. Mietola, E. Lahelma, S. Lappalainen, T. Palmu (toim.) *Kohtaamisia kasvatuksen ja koulutuksen kentillä. Erontekoja ja yhdessä tekemistä*. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura, 213–223.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fornäs, J. 1998. *Kulttuuriteoria: myöhäismodernin ulottuvuuksia*. Suomennoksen on toimittanut Mikko Lehtonen. Tampere: Vastapaino
- Hakala, K. & Hynninen, P. 2007. *Etnografisesta tietämisestä*. Teoksessa S. Lappalainen, P. Hynninen, T. Kankkunen, E. Lahelma & T. Tolonen (toim.) *Etnografia metodologiana*. Tampere: Vastapaino, 209–226.
- Hall, S. 2002: *Identiteetti*. Suom. M. Lehtonen & J. Herkman Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Hamilton, M. 2006. *Sustainable Literacies and the Ecology of Lifelong Learning*. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa):  
[http://www.open.ac.uk/lifelonglearning/papers/393CCAC1-000B-67AA-0000015700000157\\_MaryHamilton-paper-noabstract.doc](http://www.open.ac.uk/lifelonglearning/papers/393CCAC1-000B-67AA-0000015700000157_MaryHamilton-paper-noabstract.doc). (Luettu 26.8.2010).

- Hammersley, M. & Atkinson, P. 1995. *Ethnography. Principles in practice*.  
Toinen painos. New York: Routledge.
- Hannon, C. , Bradwell, P & Charlie, T. 2008. *Video Republic*. London: Demos.  
Saatavilla www-muodossa:  
<http://www.demos.co.uk./publications/videorepublic>. (Luettu 2.3.2011).
- Herkman, J. 2001. *Audiovisuaalinen mediakulttuuri*. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Kotilainen, S. 2007. *Mediakasvatusta nuorisotyössä*. Teoksessa H. Kynäslähti, R. Kupiainen & M. Lehtonen (toim.) *Näkökulmia mediakasvatukseen*  
Helsinki: Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2007, 151–157. Saatavilla myös www-muodossa: <http://en.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-1-4.pdf>. (Luettu 2.3.2011).
- Kupiainen, R. 2009. *Lasten mediasuhteet mediakasvatuksen kysymyksenä*. Teoksessa S. Kotilainen (toim.) *Suhteissa mediaan*. Jyväskylän yliopisto. *Nykykulttuurin tutkimuksen julkaisuja* 99.
- Kupiainen, R. 2006. *Yhteistoiminnallinen medialukutaito*. *Aikuiskasvatus*, Vol. 26 (3), 182–187.
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki: Palmenia/Gaudeamus.
- Kylmäkoski, M. 2007. *Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – niistä on nuorisotila tehty*. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä, menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Helsinki: Nuorisotutkimusseuran julkaisuja, 393–408.
- Lappalainen, S. 2007. *Havainnoinnista kirjoitukseksi*. Teoksessa S. Lappalainen, P. Hynninen, T. Kankkunen, E. Lahelma, & T. Tolonen (toim.) *Etnografia metodologiana*. Tampere: Vastapaino, 113–134.
- Lehtonen, M. 1996. *Merkitysten maailma. Kulttuurisen tekstintutkimuksen lähtökohtia*. Tampere: Vastapaino.

- Luukka, M-R., Hujanen, J., Lokka, A., Modinos, T., Pietikäinen, S. & Suoninen, A. 2001. Mediat nuorten arjessa. 13–19 -vuotiaiden nuorten mediakäytöt vuosituuhannen vaihteessa. Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen laitos.
- Luukka, M-R., Pöyhönen, S., Huhta, A., Taalas, P., Tarnanen, M. & Keränen, A. 2008. Maailma muuttuu – mitä tekee koulu? Äidinkielen ja vieraiden kielten tekstikäytännöt koulussa ja vapaa-ajalla. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Mansnerus, H. 2007. Bändikulttuurin ymmärrys musiikkikasvatuksessa. Teoksessa T. Aittola, J. Eskola & J. Suoranta (toim.) Kriittisen pedagogiikan kysymyksiä. Tampere: Yliopistopaino, 97–116.
- McGuigan, Jim. 1999. Modernity and Postmodern Culture. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.
- Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp KY.
- Nieminen, J. 2007. Puuttuva lenkki – Nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehiksenä. Teoksessa E. Nivala ja M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja, 30–63.
- Noppi E, Uusitalo, N, Kupiainen, R & Luostarinen, H. 2008. ”Mä olen nyt online!” Lasten mediamaailma muutoksessa. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitoksen julkaisu. Sarja: A104/2008. Saatavilla www-muodossa: <http://tampub.uta.fi/tiedotusoppi/978-951-44-7293-0.pdf>. (Luettu 3.2.2011).
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.
- Penttinen, P. 2007. Nuorten oppiminen myöhäismodernissa. Teoksessa E. Nivala ja M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja, 255–275.

- Potter, W, J. 2001. Media Literacy. California: Sage Publications, Inc.
- Rydin, I. & Sjöberg, U. 2010. From TV Viewing to Participatory Cultures. Reflections on Childhood in Transition. Teoksessa U. Carlsson. (toim.) Children and Youth the Digital Media Culture From a Nordic Horizon. Göteborg: Nordicom, 87–103.
- Silvennoinen, H. 2001. Kunnallisen nuorisotyön arviointi. Kunnallisen nuorisotyön arviointihanke. Nuorisotutkimusverkosto ja Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 15.
- Spradley, J.P. 1980. Participant observation. Holt, Rinehart and Winston.
- Stald, G. 2008. Mobile Identity: Youth, Identity, and Mobile Communication Media. Teoksessa D. Buckingham (toim.) Youth, Identity, and Digital Media. The John D. and Catherine T. MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning. Cambridge: The MIT Press, 2008, 143–164.
- Stern, S. 2008. Producing Sites, Exploring Identities: Youth Online Authorship. Teoksessa D. Buckingham (toim.) Youth, Identity, and Digital Media. The John D. and Catherine T. MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning Cambridge: The MIT Press, 95–117.
- Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Jyväskylä: Gummerus.
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E., Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. 1.-2. painos. Rauma: Kirjapaino West point.
- Tolonen, T. & Palmu, T. 2007. Etnografia, haastattelut ja (valta)positiot. Teoksessa S. Lappalainen, P. Hynninen, T. Kankkunen, E. Lahelma, & T. Tolonen (toim.) Etnografia metodologiana. Tampere: Vastapaino, 89–112.
- Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WSOY.
- Uusitalo, N, Vehmas, S. & Kupiainen, R. 2011. Naamatusten verkossa - Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 2. Tampereen yliopisto: Journalisimin tutkimisyksikkö. Saatavilla www-muodossa: [http://tampub.uta.fi/N/naamatusten\\_verkossa\\_2011.pdf](http://tampub.uta.fi/N/naamatusten_verkossa_2011.pdf).(Luettu 2.3.2011).

- Vanttaja, M. & Järvinen, T. 2006. Oppiminen ja identiteetti muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa J. Mäkinen, E. Olkinuora, R. Rinne & A. Suikkonen (toim.) Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Jyväskylä: PS-Kustannus, 27–42.
- Weckroth, K. 1996. Älä tee nuorin (eli pari sanaa bambifikaatiosta). Teoksessa L. Suurpää & P. Aaltojärvi (toim.) Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 383–391.
- Willis, P. 1978. Profane Culture. London: Routledge & Kegan Paul.
- Willis, P. 1984/1979. Koulun penkiltä palkkatyöhön. Miten työväenluokan nuoret saavat työväenluokan työt. Suom. A. Mäki-Kulmala. Tampere: Vastapaino.
- Willis, P., Jones S., Canaan J. & Hurd, G. 1990. Common culture: Symbolic Work at Play in the Everyday Cultures of the Young. Milton Keynes: Open University Press.
- Willis, P. 2000. The Ethnographic Imagination. Cambridge: Policy Press.
- Willis, P. 2003. Foot Soldiers of Modernity: The Dialectics of Cultural Consumption and the 21st-Century School. Harvard Educational Review 73 (3), 390–441.